

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Ruralia-instituutti

Ison-Britannian kolmas sektori

Maaraportti Skotlannin maaseutualueiden palveluntuotannosta

Jussi Telaranta

Raportteja 58

Ison-Britannian kolmas sektori

Maaraportti Skotlannin maaseutualueiden palveluntuotannosta

Jussi Telaranta

Tutkimushanke:

Kolmas sektori kunta- ja palvelurakenteen muutoksessa
Kolmannen sektorin rooli ja tehtävät maaseutumaisissa kunnissa
Kunnallisan Kehittämissäätiö
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä

2010

Julkaisija	Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti www.helsinki.fi/ruralia	Kampusranta 9 C 60320 SEINÄJOKI Puh. 050-415 1150	Lönnrotinkatu 7 50100 MIKKELI Puhelin (015) 20231
ISBN	978-952-10-5424-2 (pdf)		
ISSN	1796-0630 (pdf)		

Alkusanat

Tämän tutkimusraportin aiheena on kolmannen sektorin osuus maaseudun palvelujen kokonaisuudessa ja rahoituksessa Iso-Britanniassa, erityisesti Skotlannissa. Selvityksellä haluttiin saada yleiskuva ja havaintoesimerkkejä kansalaisjärjestöjen merkityksestä ja toimintatavoista eurooppalaisesta maasta, jossa maaseudun alue- ja väestörakenne muistuttaa Suomea ja jossa tiedetään paikallisella aktiivisuudella olevan keskeinen rooli palvelujen järjestämisessä.

Selvitys avaa kansainvälistä vertailua ja vaikutteita varten näkökulmia ajankohtaiseen suomalaiseen maaseutupoliittiseen keskusteluun ja kehittämistyöhön maaseudun palvelujen uusista mahdollisuuksista ja ratkaisuvaihtoehdoista.

Tutkimusraportti julkaistaan osana Kolmas sektori kunta- ja palvelurakenteen muutoksessa -tutkimushanketta, jota hallinoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Tutkimushankkeen päärahoittaja on Kunnallissalan Kehittämissäätiö (KAKS), joka myönsi hankkeelle kolmeksi vuodeksi rahoituksen. Hanke suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) kansalaisjärjestöteemaryhmän kanssa, joka myös toimi hankkeen ohjausryhmänä. Tutkimushankkeen rahoitukseen osallistuivat myös YTR sekä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Vastaavana tutkijana hankkeessa toimi MMM, agronomi **Ritva Pihlaja**. Tutkimuksen johtajana toimi tutkimusjohtaja, professori **Tapani Köppä**.

Tutkimusraportin Iso-Britannian, erityisesti Skotlannin kolmannelta sektorista maaseudun palvelujen kannalta on laatinut HTK **Jussi Telaranta**, joka hyödynsi selvitystä myös opinnäytetyössään.

Mikkelissä 19.6.2010

Tapani Köppä
Tutkimusjohtaja, professori
Kolmas sektori kunta- ja palvelurakenteen muutoksessa
-tutkimushankkeen johtaja

Sisällys

ALKUSANAT	3
1. JOHDANTO	7
2. ISON-BRITANNIAN KOLMAS SEKTORI	8
2.1 Kolmannen sektorin käsitteet	8
2.2 Ison-Britannian kolmannen sektorin tunnusluvut.....	11
2.2.1 Englannin ja Walesin kolmannen sektorin taloudelliset tunnusluvut	11
2.2.2 Ison-Britannian kolmannen sektorin työntekijämäärät	12
2.3 Kolmannen sektorin julkishallinto	13
2.4 Kolmannen sektorin keskusorganisaatiot	15
3. SKOTLANNIN KOLMAS SEKTORI	16
3.1 Skotlannin hallinto.....	16
3.2 Hyväntekeväisyys	17
3.3 Skotlannin kolmannen sektorin organisoituminen: yritysmuodot ja järjestöt	18
3.4 Skotlannin kolmannen sektorin tärkeimmät tunnusluvut.....	19
3.4.1 Kolmas sektori toimialoittain ja organisaatioiden koon mukaan	19
3.4.2 Organisaatioiden lukumäärä ja tulot	21
3.4.3 Kolmannen sektorin merkitys kansantaloudelle.....	21
3.5 Kolmannen sektorin merkitys julkisessa palveluntuotannossa	22
3.6 Kolmas sektori toimialoittain.....	22
3.7 Kolmannen sektorin rahoitus ja tulonlähteet.....	24
3.7.1 Skotlannin hallituksen avustukset	24
3.7.2 Loton avustukset	24
3.7.3 Kolmannen sektorin tulonlähteet.....	24
3.7.4 Kolmannen sektorin rahoituksen kehittyminen	26
4. SKOTLANNIN MAASEUDUN KOLMAS SEKTORI	27
4.1 Skotlannin maaseutupolitiikka	27
4.2 Maaseudun kolmannen sektorin alueelliset piirteet	27
4.3 Sosiaaliset yritykset.....	29
4.4 Esimerkkejä palveluntuotannosta.....	29
4.4.1 Argyll & Bute	29
4.4.2 Ylämaa & saaristo.....	31
4.4.3 Palveluntuotannon esimerkki kaupungista	32
5. YHTEENVETO	34
LÄHTEET	35
Liite 1. Ison-Britannian kansalaisyhteiskunta kaaviona kuvattuna	40
Liite 2. Skotlannin kartta	41
Liite 3. Skotlannin sosiaaliset yritykset verrattuna koko Isoon-Britanniaan	42

KUVIOT

Kuvio 1.	Yksityinen, julkinen ja kolmas sektori	10
Kuvio 2.	Vapaaehtoissektori Campbellin 2008 mukaan.....	10
Kuvio 3.	Skotlannin kolmas sektori pyramidimuotoisesti kuvattuna	20
Kuvio 4.	Skotlannin kolmas sektori toimialoittain organisaatioiden koon mukaan	23
Kuvio 5.	Skotlannin kolmas sektori toimialojen tulojen mukaan	23
Kuvio 6.	Kolmannen sektorin rahoitus	25
Kuvio 7.	Kolmannen sektorin tulonlähteet	25
Kuvio 8.	Kolmannen sektorin rahoituksen kehittyminen	26
Kuvio 9.	Vapaaehtoisjärjestöjen suhteellinen määrä Skotlannissa vuonna 2001	28
Kuvio 10.	Kolmannen sektorin tulot maaseutu/kaupunki-alueilla	28

TAULUKOT

Taulukko 1.	Kolmannen sektorin yritysten ja työntekijöiden määrä Isossa-Britanniassa	13
Taulukko 2.	Kolmannen sektorin markkinaosuus Skotlannin julkisista palveluista	22
Taulukko 3.	Skotlannin sosiaaliset yritykset verrattuna koko Isoon-Britanniaan.....	29

1. Johdanto

Tämän maaraportin tavoitteena on luoda katsaus Ison-Britannian ja erityisesti Skotlannin kolmanteen sektoriin. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta koostuu neljästä osasta: Englannista, Skotlannista, Walesista ja Pohjois-Irlannista. Skotlantiin on keskitytty siksi, että kyseisellä maalla¹ on yhteneväisiä piirteitä Suomen kanssa. Väestöä on saman verran kuin Suomessa ja maan pohjoisosissa on laajoja harvaan asutettuja maaseutualueita. Skotlannin valintaa tarkempaan tarkasteluun puoltaa myös se, että kyseisen maan kolmannesta sektorista on enemmän vapaasti saatavilla olevaa tietoa kuin Englannista tai koko Ison-Britanniasta. Pohjois-Irlantia ei tässä raportissa käsitellä laisinkaan alueen erityisluonteesta johtuen.

Maaraportin aineisto muodostuu pääasiassa Ison-Britannian sekä Skotlannin ministeriöiden tuottamista raporteista sekä kolmannen sektorin edunvalvontajärjestöjen tuottamista tutkimuksista. Maaraportti käsittelee jonkin verran Ison-Britannian hallintoa, lähinnä keskushallinnon osalta. Tämä on välttämätöntä, sillä julkishallinnossa on monia kolmannen sektorin toimintaa sääteleviä elimiä.

Raportin alussa tarkastellaan Ison-Britannian kolmannen sektorin käsitteistöä. Kun termit ovat tulleet tutuiksi, luodaan katsaus Ison-Britannian eteläisten osien eli Englannin ja Walesin kolmannen sektorin tunnuslukuihin ja hallintoon. Skotlannin kolmanteen sektoriin perehdytään syvemmin. Raportissa käsitellään Skotlannin hallintoa yleisesti, jonka jälkeen perehdytään hyväntekeväisyyteen osana kolmatta sektoria. Tässä yhteydessä esitellään myös yleisimmät organisaatiomuodot, joita kolmannen sektorin toimijat käyttävät muodollisessa järjestäytymisessä. Tämän jälkeen perehdytään laajasti Skotlannin kolmatta sektoria käsitteleviin tilastoihin. Lopuksi tehdään katsaus Skotlannin maaseudun kolmanteen sektoriin sekä paikallistasolla toimiviin kolmannen sektorin organisaatioihin.

¹ Kun otetaan huomioon Skotlannin historia aikaisemmin itsenäisenä kuningaskuntana vuoteen 1707 asti ja Skotlannin nykyinen laaja itsehallinto, on perusteltua viitata Skotlantiin maana.

2. Ison-Britannian kolmas sektori

2.1 Kolmannen sektorin käsitteet

Kolmannen sektorin käsitteet ovat moniulotteisia ja toisaalta ristiriitaisia. Isossa-Britanniassa kolmannen sektorin käsite on yleistynyt vasta viime vuosina. Vielä vuosituhannen alussa kolmannen sektorin roolia ei hahmotettu edes julkishallinnon suunnalta, sillä useimmiten julkishallinto käytti vapaaehtoissektorin termiä (*voluntary*) kolmannen sektorin sijasta. Vapaaehtoissektorin käsite on hieman ongelmallinen, sillä sitä käytetään välillä tarkoittamaan myös sellaisia organisaatioita, joiden toiminta perustuu pääasiassa palkattuun työhön eikä niinkään vapaaehtoistyövoimaan (Taylor 2004: 122).

Isossa-Britanniassa on pitkät perinteet vapaaehtoistyöllä ja hyväntekeväisyydellä (*charity*), ja näitä käsitteitä käytetään edelleenkin aktiivisesti. Laki hyväntekeväisyystarkoituksista² säädettiin jo vuonna 1601 (Taylor 2004: 126). Vapaaehtoistyö ja kolmas sektori tarkoittavat usein samaa asiaa.

Yhteisötalouden käsite (*social economy*) on ollut virallisessa, mm. Ison-Britannian keskushallinnon sekä Skotlannin hallituksen käytössä vielä 2000-luvun puolivälissä, mutta sittemmin kyseisen termin käyttö on vähentynyt samalla kun kolmannen sektorin käsite on saanut enemmän jalansijaa.

Valtionhallinnossa on yleistynyt termi kolmas sektori, mutta käytännössä kolmanteen sektoriin tai tiettyyn osaan siitä viitataan usein vielä monilla eri termeillä sekä julkishallinnon että kolmannen sektorin toimijoiden suunnalta. Käytettäviä termejä ovat ainakin seuraavat:

- Kansalaisyhteiskunta (*Civil Society*)
- Vapaaehtoissektori (*Voluntary Sector / Voluntary and Community Sector*)
- Yhteisötalous (*Social Economy*)³
- Sosiaaliset yritykset (*Social Enterprises, Social Entrepreneurship, Social Firms*)
- Voittoa tavoittelemattomat organisaatiot (*Non Profit / Not For Profit*)
- Hyväntekeväisyys (*Charity*)
- Hallituksesta riippumattomat (kansainväliset) organisaatiot (*Non-governmental Organizations*)
- Osittain itsenäiset valtion rahoittamat organisaatiot (*Quasi-Autonomous Non-Governmental Organisation / Quasi-Autonomous National Government Organisation*)

Mitä kolmannen sektorin käsite tarkoittaa Isossa-Britanniassa? Ison-Britannian hallituksen määritelmän mukaan kolmas sektori koostuu: 'ei-valtiollisista organisaatioista, joiden toimintaa ohjaavat [tietty] arvot ja ne pääasiassa sijoittavat ylijäämänsä sosiaalisiin, ympäristöön tai kulttuuriin liittyviin päämääriin' (House of Commons. Public Administration Select Committee 2008: 5).

Brittiläinen määritelmä kolmannesta sektorista on varsin lähellä sikäläistä määritelmää sosiaalisista yrityksistä. Ison-Britannian 'sosiaaliset yritykset (*social enterprises*) ovat liikeyrityksiä, jotka toimivat vapailla markkinoilla niin kuin muutkin yritykset, mutta yhdistävät liiketoiminnan sosiaalisiin, yhteisöön tai ympäristöön liittyviin päämääriin (Communities Scotland 2007). Sosiaalisten yritysten tarkoitus on tuottaa voittoa, mutta tarkoituksena ei ole voiton maksimointi ja ylijäämä sijoitetaan "hyviin tarkoituksiin".

² Statute of the Charitable Uses

³ Suomessa Social Economy kääntyy helposti sosiaalitaloudeksi, mutta suositeltavampi käännös on kuitenkin yhteisötalous. Ks. esim. Immonen, Niina (2006).

Suomalainen määritelmä sosiaalisesta yrityksestä on erilainen. Suomessa sosiaaliset yritykset harjoittavat yritystoimintaa, johon sisältyy vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien henkilöiden työllistämistoimintaa ja siihen liittyviä erityisiä tukitoimia. (VATES-säätiö 2009.) Tällainen määritelmä onkin läheinen brittiläiselle termille social firm.

Kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan tutkijat Jeremy Kendall ja Stephen Almond (1999:180) ovat jakaneet kolmannen sektorin kolmeen eri luokkaan: laajaan voittoa tavoittelemattomaan sektoriin, laajaan vapaaehtoissektoriin sekä kapeaan vapaaehtoissektoriin. Näistä kolmesta viimeksi mainittu on lähimpänä kolmannen sektorin suomalaista määritelmää.

Laaja voittoa tavoittelematon sektori (*The broad nonprofit sector*) sisältää kaikki muodolliset organisaatiot, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia, niissä toimii vapaaehtoisia, ja ne ovat institutionalisoituneita, valtiosta riippumattomia sekä itsehallinnollisia.

Laaja vapaaehtoissektori (*The broad voluntary sector*) sisältää edellä mainitut organisaatiot lukuun ottamatta puolueita ja uskonnollisia yhteisöjä.

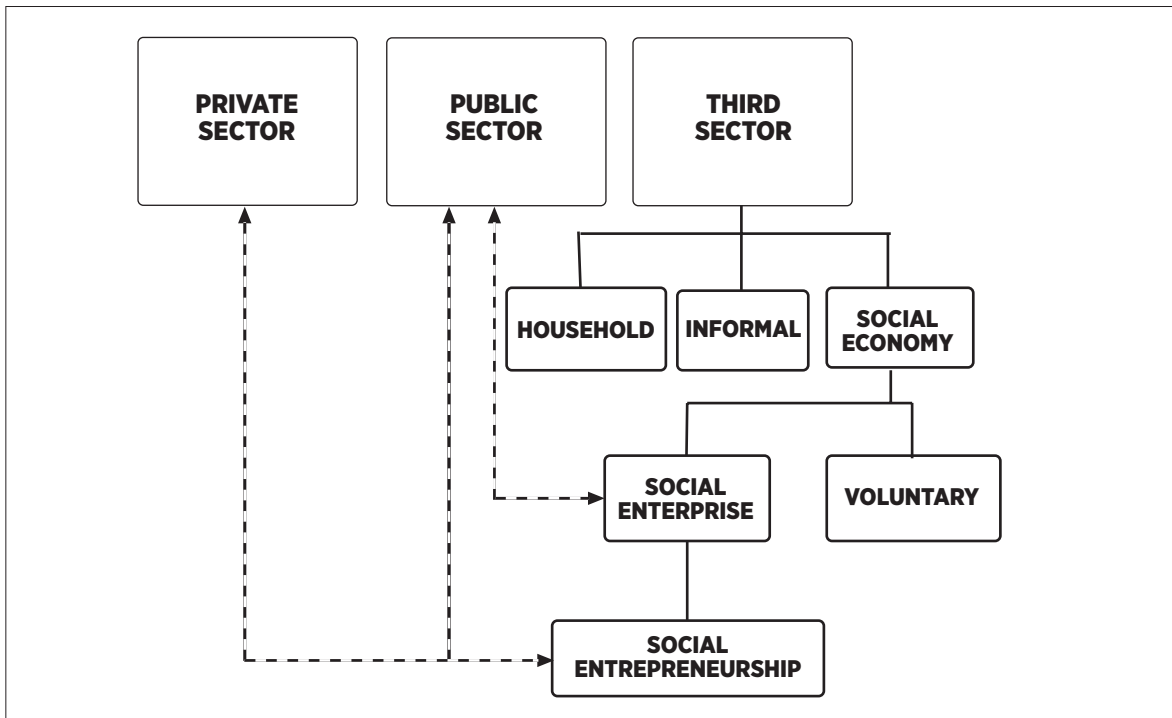
Kapea vapaaehtoissektori (*The narrow voluntary sector*) kattaa edellä mainitun käsitteen lukuun ottamatta yliopistoja, kouluja, urheiluseuroja ja muita harrastuskerhoja, ammattiliittoja sekä elinkeinoelämän järjestöjä.

Edellä mainittujen käsitteiden lisäksi osa kolmannen sektorin organisaatioista, mm. keskusjärjestöt, käyttävät käsitettä **vapaaehtois- ja yhteisösektori** (*The voluntary and community sector*). NCVO:n⁴ mukaan vapaaehtois- ja yhteisösektorin ominaispiirteet ovat mm. seuraavat:

- Organisaatiot ovat hallinnollisesti itsenäisiä, osa niistä on rekisteröityjä hyväntekeväisyysjärjestöjä tai yhtiöitä, jotkut organisaatiot eivät kuitenkaan sovi edellä mainittuun luokitteluun.
- Organisaatioiden koossa ja rakenteessa on erittäin suuri vaihtelu
- Organisaatioiden työ on yleishyödyllistä (public benefit).
- Organisaatiot ovat riippuvaisia vapaaehtoistyöntekijöistä. (Improvement and Development Agency, 2009.)

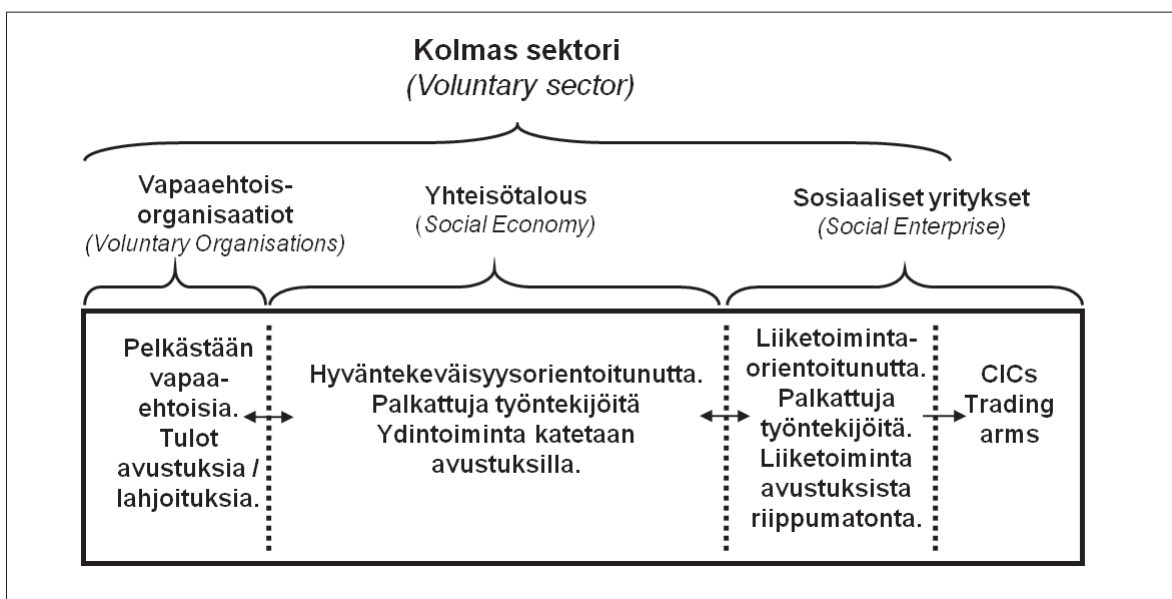
Seuraavassa on nähtävillä kaksi erilaista kuviota, joiden tarkoitus on kuvata kolmannen sektorin suhdetta muihin sektoreihin brittiläisessä kulttuurissa. Kolmas sektori jakautuu kotitalouksiin, epäviralliseen toimintaan sekä yhteisötalouteen (social economy). Yhteisötalous jakautuu vapaaehtoistyöhön sekä sosiaaliin yrityksiin, joista viimeksi mainitusta on erotettavissa vielä sosiaalinen yrittäjyys omana alalajinaan. Kolmannen sektorin muodollisesti organisoitu taloudellinen toiminta on siis sijoitettu yhteisötalouden alaisuuteen, vaikka yhteisötalouden käsite ei ole kuitenkaan täysin vakiintunut Isossa-Britanniassa (kuvio 1).

⁴ The National Council for Voluntary Organisations

Kuvio 1. Yksityinen, julkinen ja kolmas sektori. (Kean & Whittam, 2008, s. 439).

Kuviossa 2 kolmas sektori on käsitetty hieman eri tavalla kuvioon 1 verrattuna. Yhteisötalouden ja vapaaehtoissektorin roolit kääntyvät tässä yhteydessä nurinpäin verrattuna edelliseen kuvioon. Kuvion nuolet kuvaavat organisaation potentiaalista liikkuvuutta sektorin eri osa-alueiden kesken. Kuviossa sosiaalisten yritysten yhteydessä esiintyvä CIC tarkoittaa yleishyödyllisiä osakeyhtiöitä ja Trading arms hyväntekeväisyysorganisaatioiden liiketoimintayksiköitä. Alkuperäisessä kuviossa Campbell (2008) on erottanut lisäksi yksityisen sektorin alaisuuteen kuuluvan sosiaalisen "bisneksen" omaksi osa-alueekseen.

Kuvio 2. Vapaaehtoissektori Campbellin 2008 mukaan.

2.2 Ison-Britannian kolmannen sektorin tunnusluvut

Tässä raportissa esitettyihin lukuihin pitää suhtautua suuntaa-antavina, sillä organisaatioiden määrät ja taloudellinen merkitys vaihtelee kulloisenkin lähteen ja laskentatavan mukaan. Hyväntekeväisyysstatuksen saaneet organisaatiot edustavan suurinta osaa muodollisesti organisoitunutta kolmatta sektoria. Hyväntekeväisyysorganisaatioiden toiminnan tulee olla lain⁵ mukaan yleishyödyllisiä. Organisaatioiden toimintaa säätelee Englannissa & Walesissa *Charity Commission* sekä Skotlannissa *Office of the Scottish Charity Regulator*. Yritykset kuuluvat yrityslainsäädännön piiriin⁶.

Isossa-Britanniassa on noin **192 000** hyväntekeväisyysorganisaatiota, **55 000** sosiaalista yritystä, **8 000** osuuskuntaa ja keskinäistä yhtiötä sekä lukematon määrä muita kolmannen sektorin organisaatioita, jotka eivät ole muodollisesti rekisteröityneet (*Charity Commission*; *Office of the Scottish Charity Regulator* 2009).

2.2.1 Englannin ja Walesin kolmannen sektorin taloudelliset tunnusluvut⁷

Laajan voittoa tavoittelemattoman sektorin taloudelliset tunnusluvut

Vuonna 2005 laajan voittoa tavoittelemattoman sektorin⁸ palkallisen työvoiman määrä oli yhteensä 1 347 000 ja vapaaehtoissektorin osuus oli tästä 611 000. Laajaan voittoa tavoittelemattomaan sektoriin kuului 870 000 organisaatiota ja yleishyödyllisiä organisaatioita oli näistä 171 000 (*The National Council for Voluntary Organisations*, 2009a).

Ison-Britannian laajan voittoa tavoittelemattoman sektorin liikevaihto on kahden suurimman alaryhmän osalta seuraava:

1. Hyväntekeväisyysorganisaatiot: liikevaihto £63 miljardia,
2. Keskinäiset yhtiöt & osuuskunnat: liikevaihto £31 miljardia.

Osa laajan voittoa tavoittelemattoman sektorin organisaatioista on vaikeasti lokeroitavissa. Esimerkiksi asuntoyhdistykset sijoittuvat osuuskuntien ja hyväntekeväisyysjärjestöjen välimaastoon ja poliittiset puolueet ovat suurimpien alaryhmien ulkopuolella. Selkeimmin kolmatta sektoria tai kapeaa vapaaehtoissektoria edustavat hyväntekeväisyysorganisaatiot (*general charities*), joiden ulkopuolelle on rajattu koulut ja yliopistot.

Kapean vapaaehtoissektorin taloudelliset tunnusluvut

(*general charities/voluntary and community sector*)

Kapean vapaaehtoissektorin tulot olivat yhteensä £33,2 miljardia, jotka jakautuivat seuraavasti:

- Yksityiset (lahjoitukset) £12,6 miljardia
- Hallitus £11,5 miljardia
- Lotto-säätiö £0,6 miljardia
- Muut tulonlähteet £8,6 miljardia

⁵ Voimassa oleva laki: Charity Law 2006.

⁶ Industrial and Provident Society-lainsäädäntö tai Company Law

⁷ Tunnusluvut ovat kokonaisuudessaan nähtävissä liitteessä 1.

⁸ Tässä yhteydessä NCVO on käyttänyt käsitettä kansalaisyhteiskunta (*civil society*)

Menot olivat yhteensä £31,2 miljardia:

- Ydintoiminta £22,6 miljardia (*charitable activities*)
 - Avustukset £4,4 miljardia
 - Varainhankinta £3,6 miljardia (*generating funds*)
 - Hallinto £0,7 miljardia
- (The National Council for Voluntary Organisations 2009b)

Charity Commissionin (2009) mukaan Englannin ja Walesin hyväntekeväisyysorganisaatioiden yhteenlasketut tulot olivat vuonna 2008 £48,4 miljardia. Hyväntekeväisyysorganisaatioiden yhteenlasketut tulot ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana jatkuvasti. Vuonna 1999 tulot olivat £23,74 miljardia ja suurten hyväntekeväisyysorganisaatioiden (tulot >£10 miljoonaa) määrä oli 307. Vuonna 2008 suurten organisaatioiden määrä oli jo 747.

2.2.2 Ison-Britannian kolmannen sektorin työntekijämäärät

Chaves & Monzón (2005) ovat tehneet laajan tutkimuksen yhteisötaloudesta (*social economy*) Euroopan Unionissa. Yhteisötalouden käsitettä ei olla kuitenkaan laajasti omaksuttu Ison-Britannian viranomaisten eikä yhteisötalouteen kuuluvien organisaatioidenkaan puolella (emt. 36). Siksi käytän tässä yhteydessä yhteisötalouden sijasta termiä kolmas sektori, vaikka osa yhteisötalouden yrityksistä – osuuskunnista ja keskinäisistä yhtiöistä – on sellaisia ettei niitä lasketa kuuluvaksi (kapeasti määriteltyyn) kolmanteen sektoriin.

Seuraava taulukko havainnollistaa Ison-Britannian kolmannen sektorin merkitystä organisaatioiden ja työntekijöiden määrillä mitattuna. Keskinäisten yhtiöiden ja osuuskuntien merkitys ei ole työntekijämäärillä mitattuna kovinkaan merkittävä kolmannella sektorilla kokonaisuudessaan, mutta näiden yritysmuotojen taloudellinen merkitys on kuitenkin huomattava (taulukko 1). Taulukon tiedot ovat varsin ristiriitaisia edellä mainittujen kolmannen sektorin tunnuslukujen kanssa. Erityisesti yritysten lukumäärä ihmetyttää, sillä Chavesin & Monzónin tutkimuksessa osuuskuntien ja keskinäisten yhtiöiden yhteenlaskettu lukumäärä oli 939, kun Charity Commissionin ja Office of the Scottish Charity Regulatorin tietojen mukaan osuuskuntia ja keskinäisiä yhtiöitä oli noin 8000. Lukumäärien eroja voisi selittää erityisen osuuskuntalainsäädännön puuttuminen Ison-Britanniasta, jonka myötä myös osuuskuntien kriteerit vaihtelevat kulloisenkin tutkimuksen mukaan.

Taulukko 1. Kolmannen sektorin yritysten ja työntekijöiden määrä Isossa-Britanniassa. (Chaves & Monzón 2005: 59).

Osuuskunnat	Keskinäiset yhtiöt	Järjestöt, säätiöt ja muut
<ul style="list-style-type: none"> - Kuluttajaosuuskunnat(2004) 14.000 työntekijää 9.898.000 jäsentä 42 yritystä - Osuuspankit ja vakuutusyhtiöt (2004) 12.938 työntekijää - Maatalousosuuskunnat (2000) 12.600 työntekijää 583 yritystä - Luotto-osuuskunnat (2005) 900 työntekijää 564 yritystä - Työosuuskunnat (2005) 1.340 työntekijää 397 yritystä 	<ul style="list-style-type: none"> - Asuntolainarahastot (2005) (<i>Building Societies</i>) 35.615 osa-aikaista työntekijää 12.203 vakituista työntekijää 63 yritystä - Keskinäiset (vakuutus)yhtiöt (1997) 267 yritystä 	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutus ja tutkimus (1995) 587.000 työntekijää - Kulttuuri (1995) 347.000 työntekijää - Sosiaalipalvelut (1995) 185.000 työntekijää - Asunnot ja rakentaminen (1995) 108.000 työntekijää - Muut organisaatiot (1995) 247.000 työntekijää
<p>YHTEENSÄ</p> <p>190.458 työntekijää 18.895.862 jäsentä 609 yritystä</p>	<p>47.818 työntekijää 330 yritystä</p>	<p>1.473.000 työntekijää</p>

Chavesin & Monzónin Euroopan laajuinen tutkimus antaa mahdollisuuden verrata Ison-Britannian kolmatta sektoria myös Suomeen. Isossa-Britanniassa osuustoiminta ei ole erityisen vahvaa. Osuuskunnat työllistävät Isossa-Britanniassa vain 190 000 ihmistä, kun yli 10 kertaa pienemmän väestömäärän maassa, Suomessa osuuskunnat työllistävät jo 95 000 ihmistä. Muut yhtiömuodot eivät ole samalla tavalla ali-edustettuina Suomeen verrattuna. Keskinäiset yhtiöt työllistävät Suomessa 5 400 ihmistä sekä järjestöt, säätiöt yms. 75 000 ihmistä (Chaves & Monzón 2005: s. 55, 59)

2.3 Kolmannen sektorin julkishallinto

Ison-Britannian kolmatta sektoria säätelee monet julkishallinnon organisaatiot. Tässä yhteydessä esitellään tärkeimmät niistä, jotka ovat Charity Commission, Commission for the Compact sekä Office of the Third Sector. Näiden organisaatioiden toimintaan vaikuttavat vahvat julkishallinnon instituutiot eli Ison-Britannian hallitus sekä parlamentti.

Charity Commission

Charity Commission säätelee rekisteröityjä hyväntekeväisyysjärjestöjä Englannissa ja Walesissa. Charity Commission on vastuussa suoraan Ison-Britannian parlamentille eikä hallitukselle. Tällaista organisaatiotyyppiä, jonka päätöksenteko on itsenäistä, mutta jota hallitus rahoittaa, kuvataan usein termillä QUANGO (*Quasi-Autonomous National Governmental Organization*). Charity Commission ylläpitää rekisteriä hyväntekeväisyysorganisaatioista ja seuraa hyväntekeväisyystarkoitusten täyttymistä. (Charity Commission 2009.) Hyväntekeväisyystarkoitukset on esitelty tarkemmin Skotlannin kolmatta sektoria ja hyväntekeväisyyttä käsittelevässä luvussa.

Commission for the Compact

Commission for the Compact on Englannin Compactia varten perustettu NDPB-tyyppinen (*Non-Departmental Public Body*) toimielin. Compact on hallituksen, sen osastojen ja NDPB:n sekä vapaaehtoissektorin välinen sopimus toimimisen periaatteista kumppanuudessa. NDPB:llä tarkoitetaan laitosta, jolla on oma roolinsa valtionhallinnon prosesseissa, mutta joka ei ole suoranaisesti valtion laitos tai sen osa (Sand 2008: 44).

Compactin toteuttamisessa keskeinen rooli on ns. välitason vapaaehtoisjärjestöillä, joiden tarkoituksena on edustaa ja tukea muita vapaaehtoisjärjestöjä erityisellä alueella tai toimialalla. Näitä organisaatioita voidaan luonnehtia kolmannen sektorin keskus- tai edunvalvontajärjestöiksi. Isossa-Britanniassa on omat Compactit Englannissa, Walesissa, Skotlannissa sekä Pohjois-Irlannissa. Skotlannin Compactista vastaa Skotlannin hallitus. (Commission for the Compact 2009.)

Compact ei ole juridisesti sitova sopimus vaan ennemminkin järjestelmä, joka sisältää useita erilaisia suosituksia. Compactin suositukset koskevat keskushallinnon ministeriöitä, hallituksen alueellisia osastoja, NDPB-organisaatioita sekä kolmannen sektorin organisaatioita⁹. Compact jakautuu viiteen eri toimintalinjaan, joista jokainen sisältää periaatteet hyvistä toimintatavoista.

Toimintalinjat ovat:

- etnisten vähemmistön vapaaehtoisorganisaatiot ,
- kyläyhteisöt (*community groups*),
- konsultaatio ja politiikan (*policy*) arviointi,
- rahoitus ja hankinnat,
- vapaaehtoistyö

(Commission for the Compact 2009).

Office of the Third Sector (OTS)

Kolmannen sektorin osasto (OTS) on osa *Cabinet Officea*. Cabinet Officea voidaan luonnehtia Ison-Britannian hallituksen esikunnaksi, joka vastaa hallituksen tavoitteiden valmistelusta sekä toimeenpanon ohjauksesta ministeriöissä. Siellä työskentelee noin 2000 Ison-Britannian korkea-arvoisinta virkamiestä (Valtiovarainministeriö 2003:21). OTS on poikkihallinnollinen yksikkö, joka toimii yhdessä hallituksen kanssa kolmannen sektorin hyväksi. OTS painottaa julkisten palveluiden tuottamista, tukee sosiaalisia yrityksiä ja pyrkii vahvistamaan erilaisia yhteisöjä (Cabinet Office 2009).

⁹ Lähteessä kolmannesta sektorista on käytetty käsitettä: *voluntary and community sector*.

Muut julkishallinnon yksiköt

Edellä mainittujen organisaatioiden lisäksi seuraavat yksiköt ovat julkaisseet kolmannen sektorin toimenpideohjelmia ja osa näistä rahoittaa suoraan kolmatta sektoria:

- **HM Treasury** (Valtiovarainministeriö)
- **Department for Communities and Local Government** (Kunta- ja paikallishallinnon ministeriö)
- **Department of Health** (Terveysministeriö)
- **DEFRA – Department for Environment, Food and Rural Affairs** (Ympäristö-, elintarvike- ja maaseutuasiain ministeriö)
- **Commission for Rural Communities** (Maaseutuyhdyskuntien komissio)

2.4 Kolmannen sektorin keskusorganisaatiot

Isossa-Britanniassa toimii useita erilaisia kolmannen sektorin keskusorganisaatioita. Merkittävimmät niistä ovat Englannissa ja Walesissa toimiva Acevo, Englannissa toimiva NCVO sekä näiden Skotlannissa toimivat sisarjärjestöt. Näiden organisaatioiden merkitys on huomattava, sillä Ison-Britannian sekä Skotlannin hallitukset pyytävät niiltä usein lausuntoja esimerkiksi uusia politiikkaohjelmia käsiteltäessä. Keskusorganisaatiot toimivat siis asiantuntijan että edunvalvojan roolissa.

Acevo - Association of Chief Executives of Voluntary Organisations

Acevo on Englannin ja Walesin alueella toimiva ainoa ammatillinen organisaatio, joka tarkoitettu kolmannen sektorin johtajille. Järjestössä on yli 2000 jäsentä. Acevolla läheiset yhteydet Skotlannissa toimivaan ACOSVO:on (*Association of Chief Officers of Scottish Voluntary Organisations*).

NCVO - The National Council for Voluntary Organisations

NCVO on englantilaisia vapaaehtoissektorin organisaatioita yhdistävä keskusjärjestö. NCVO:lla on 6800 jäsentä. Näissä jäsenorganisaatioissa työskentelee 280 000 palkattua työntekijää ja vapaaehtoistyöntekijöitä 13 miljoonaa. NCVO:lla on sisarjärjestöt Walesissa, Pohjois-Irlannissa ja Skotlannissa¹⁰. (*The National Council for Voluntary Organisations 2009a*).

¹⁰ *Scottish Council for Voluntary Organisations*

3. Skotlannin kolmas sektori

3.1 Skotlannin hallinto

Skotlannin hallitus ja parlamentti

Skotlanti sai laajan itsehallinnon vuonna 1999, jolloin maahan perustettiin oma hallitus¹¹ sekä parlamentti. Hallituksen budjetti kaudelle 2007–2008 on ollut £30 miljardia. (The Official Online Gateway to Scotland 2009a.) Vuonna 2007 Skotlannin kansallispuolue (*Scottish National Party*) muodosti Skotlannin vähemmistöhallituksen, kun aikaisempina vuosina hallituspuolueina toimivat työväenpuolue ja liberaalidemokraatit. (The Official Online Gateway to Scotland 2009b.)

Skotlanti on kuitenkin edelleen valtiollisesti osa Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyttä kuningaskuntaa ja monet asiat päätetään Ison-Britannian keskushallinnon tasolla. Skotlantilaiset voivat edelleen äänestää ehdokkaitaan Yhdistyneen kuningaskunnan parlamenttiin.

Skotlannin julkishallinto (*civil service*) on keskeinen osa Skotlannin hallitusta. Se toimii hallituksen politiikan kehittämisessä ja sen käytännön toteuttamisessa sekä julkisten palvelujen tarjoamisessa. Virkamiehet ovat vastuuvollisia ministereille, jotka vuorostaan ovat vastuuvollisia parlamentille. (The Official Online Gateway to Scotland 2009c.)

Aluehallinto

Skotlanti on vuodesta 1996 asti jakaantunut 32 hallintoalueeseen (*council area*). Nämä ovat ainoa koko maan kattava paikallishallintojärjestelmä joilla on laajemmin valtaa. Alueilla on omat valtuustot ja valtuutetut valitaan neljän vuoden välein. Alueista suurin on yli 600 000 asukkaan Glasgow ja pienin alle 20 000 asukkaan Orkney. Skotlannin paikallisviranomaisten tärkeimmät vastualueet ovat koulutus, sosiaalityö, yhdyskuntasuunnittelu, tiet ja kuljetukset, ympäristöasiat, poliisi ja palokunta, taloudellinen kehittäminen sekä vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut (mm. kirjasto). Paikallishallintoalueilla on verotusoikeus. (COSLA 2009.)

Skotlantilaiset yhdyskunnat

Skotlannin alimpana hallinnollisena yksikkönä on yhdyskunta (*community*). Yhdyskuntien valtuustot (*community councils*) eivät kuitenkaan ole lakisääteisiä ja ne ovat olemassa vain, jos löytyy vapaaehtoisia johtamaan niitä. Skotlannissa on noin 1150 valtuustoa, jotka edustavat joko yksittäisiä tai useampaa yhdyskuntaa. Lisäksi on lähes 200 yhdyskuntaa - lähinnä suuremmissa kaupungeissa - joilla ei ole valtuustoa laisinkaan. Skotlannin yhdyskunnilla ei ole verotusoikeutta. (The Office for National Statistics 2004.)

¹¹ Hallituksen nimi oli vuoteen 2007 asti *Scottish Executive*. Nykyisin se tunnetaan nimellä *Scottish Government*.

3.2 Hyväntekeväisyys

Skotlannissa on laissa¹² määritelty hyväntekeväisyyden tarkoitukset. Nämä laissa määritellyt tarkoitukset ohjaavat hyväntekeväisyysorganisaatioita (*charities*). Laissa on 15 erilaista hyväntekeväisyystarkoitusta ja hyväntekeväisyysorganisaatioiden toiminnan pitää kuulua vähintään yhteen näistä luokista (Office of the Scottish Charity Regulator 2008a).

Hyväntekeväisyystarkoitukset ovat:

- (a) köyhyyden ehkäisy tai helpottaminen,
- (b) koulutuksen edistäminen,
- (c) uskonnon edistäminen,
- (d) terveyden edistäminen,
- (e) elämänsuojelu (*saving of lives*),
- (f) kansalaisuuden tai yhteisön kehityksen edistäminen,
- (g) taiteiden, [kulttuuri]perinnön, kulttuurin tai tieteen edistäminen,
- (h) urheilun yleisöosallistumisen edistäminen,
- (i) vapaa-ajan tilojen hankkiminen tai vapaa-ajan toimintojen ehtojen parantaminen
- (j) ihmisoikeuksien, konfliktien ratkaisemisen tai sovinnon edistäminen,
- (k) uskontojen tai rotujen harmonian edistäminen,
- (l) tasa-arvon ja moninaisuuden edistäminen,
- (m) ympäristönsuojelun edistäminen,
- (n) avun antaminen niille, jotka tarvitsevat sitä iästä, terveydentilasta, vammaisuudesta, taloudellisesta vastoinkäymisestä tai muusta haitasta johtuen,
- (o) eläinten hyvinvoinnin edistäminen,
- (p) mikä tahansa muu tarkoitus, jota voidaan pitää tarkoitukseltaan edellisiä vastaavana (Office of the Scottish Charity Regulator, 2009)

Hyväntekeväisyystoimintaa säätelevä viranomainen

Office of the Scottish Charity Regulator (OSCR) on Skotlannin hyväntekeväisyysorganisaatioiden toimintaa säätelevä viranomainen. Säättely tarkoittaa mm. virallisen rekisterin ylläpitoa hyväntekeväisyysorganisaatioista ja näiden organisaatioiden hyväntekeväisyysvaatimusten toteutumisen valvomista. OSCR on osa Skotlannin hallintoa, mutta se on itsenäinen yksikkö (*Non-Ministerial Department*) (The Scottish Government 2008a). Vuonna 2008 OSCR:n rekisterissä oli 23 806 hyväntekeväisyysorganisaatiota (Office of the Scottish Charity Regulator 2008: 3). Englannissa ja Walesissa OSCR:ia vastaava viranomainen on Charity Commission.

Hyväntekeväisyysstatuksen edut ja pätevytyminen

Hyväntekeväisyysstatuksen edut ovat pitkälti taloudellisia ja etenkin verotukseen liittyviä. Hyväntekeväisyysorganisaatio saa vapautuksen ylijäämistä maksettavasta verosta sekä talletetun varallisuuden verotuksesta. Lisäksi organisaatiot maksavat pienempää arvonlisäveroa.

Muut edut liittyvät lahjoituksiin. Hyväntekeväisyysorganisaatioilla on mahdollisuus hyödyntää sellaisia rahoituslähteitä, jotka voivat antaa avustuksia vain hyväntekeväisyysorganisaatioille (esim. hyväntekeväisyysrahastot). Organisaatiolla on mahdollisuus ottaa vastaan lahjoituksia yhtiöiltä, jotka saavat verohel-

¹² *The Charities and Trustee Investment (Scotland) Act*

potuksia lahjoituksista hyväntekeväisyysjärjestöille¹³. Lisäksi on vielä mahdollisuus saada lahjoituksia yksityisiltä henkilöiltä. Yksityishenkilöt voivat lahjoittaa hyväntekeväisyysjärjestöille suoraan palkasta ennen veroja¹⁴. (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2009b.)

Jotta organisaatio voi saada hyväntekeväisyysstatuksen, se on täytynyt perustaa brittiläisen lain mukaan vain hyväntekeväisyystarkoituksia varten ja organisaation tarkoitusten täytyy palvella julkista etua. Toiminta ei saa sisältää hyväntekeväisyyden kanssa ristiriidassa olevia toimintoja (HM Revenue & Customs 2009).

Jos hyväntekeväisyysorganisaation toimintatarkoitukset ovat ristiriidassa lain tarkoittaman hyväntekeväisyyden kanssa, OSCR huomauttaa asiasta kyseessä olevalle organisaatiolle. Äärimmäisenä toimenpiteenä voi olla organisaation poistaminen OSCR:n rekisteristä, jolloin se ei ole oikeutettu saamaan hyväntekeväisyysorganisaatiolle kuuluvia etuisuuksia. Esimerkiksi Gigha Heritage Trustia on huomautettu, siitä että säätiön tarkoituksena on ollut myös 'kaupankäynnin ja teollisuuden edistäminen'. Tällainen toiminta ei edusta laissa määriteltyä hyväntekeväisyystarkoitusta. Muina esimerkkeinä voidaan mainita neljän skotlantilaisen koulun epäonnistuminen hyväntekeväisyyskokeessa syksyllä 2008. Pääasiallisena syynä olivat liian korkeat lukukausimaksut. Koulujen täytyy tehdä suunnitelma puutteiden korjaamiseksi 12 kuukauden kuluessa ja toteuttaa suunnitelma kolmen vuoden kuluessa (Jump 2008.)

3.3 Skotlannin kolmannen sektorin organisoituminen: yritysmuodot ja järjestöt

Hyväntekeväisyysorganisaatioiden muodollinen järjestäytyminen

Skotlannissa hyväntekeväisyysorganisaatiot voivat valita yhdistys- tai yritysmuotonsa seuraavista:

- Rekisteröimätön yhdistys (*voluntary association, unincorporated association, unincorporated body*)
- Rekisteröity yhdistys/säätiö (*trust*)
- Kumppanuus/liikkeenharjoittaja (*a partnership/sole trader*).
- Osakeyhtiö (*company limited by guarantee, company limited by shares*)
- *Industrial and provident society*

(The Scottish Council for Voluntary Organisations. 2009c.)

Industrial and provident society

Industrial and provident society on yhtiömuoto, joka on alun perin tarkoitettu teollisuuden tai kaupan alalle. Se voi olla joko osuuskunta tai yhteisöä hyödyttävä organisaatio (*the benefit of the community*), ja se on rekisteröity lain tarkoittamalla tavalla¹⁵ (The Financial Services Authority 2009). Industrial and provident society-yhtiöitä toimii myös mm. urheiluseuroina ja asuntoyhdistyksinä (HM Revenue & Customs 2009b).

¹³ Lahjoitusjärjestelmän nimi on *Gift Aid*.

¹⁴ Lahjoitusjärjestelmän nimi on *Payroll Given*.

¹⁵ *Industrial and Provident Societies Act 1965*

Yleishyödyllinen osakeyhtiö

Yleishyödyllinen osakeyhtiö (*Community Interest Company – CIC*) on uudenlainen yhtiö, joka on suunniteltu sosiaalisille yrityksille, jotka haluavat käyttää voittojansa ja omaisuutta yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Yleishyödyllinen osakeyhtiömalli vastaa niiden yritysten tarpeeseen, joilla ei ole hyväntekeväisyysstatusta, mutta toiminta on luonteeltaan kuitenkin yleishyödyllistä. Ilman uutta lainsäädäntöä yritysten olisi vaikeampi varmistaa, että voitonjako käytettäisiin nimenomaan yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Lisäksi yleishyödylliseen osakeyhtiömalliin liittyvät erityiset vaatimukset toiminnan läpinäkyvyydestä (The Regulator of Community Interest Companies 2003).

Hyväntekeväisyysorganisaatio pitää perustaa tiettyä lainmukaista hyväntekeväisyystarkoitusta varten, kun yleishyödyllisellä osakeyhtiöllä riittää, että toiminnan tarkoitus on yleishyödyllistä (*benefit for the community*). Lisäksi hyväntekeväisyysorganisaatiot saavat tiettyjä verotuksellisia etuja, joita yleishyödylliset osakeyhtiöt eivät voi saada. Hyväntekeväisyysstatuksen saaneen yrityksen on myös mahdollista muuntaa yleishyödylliseksi osakeyhtiöksi, mutta samalla yritys joutuu luopumaan hyväntekeväisyysstatuksesta. Tämä on mahdollista tällä hetkellä vain Englannissa ja Walesissa, sillä Skotlannissa lainsäädäntö tältä osin ei ole tullut vielä voimaan (The Regulator of Community Interest Companies 2003).

Yleishyödyllinen osakeyhtiö voi ottaa käyttöönsä jonkin kolmesta osakeyhtiömuodosta:

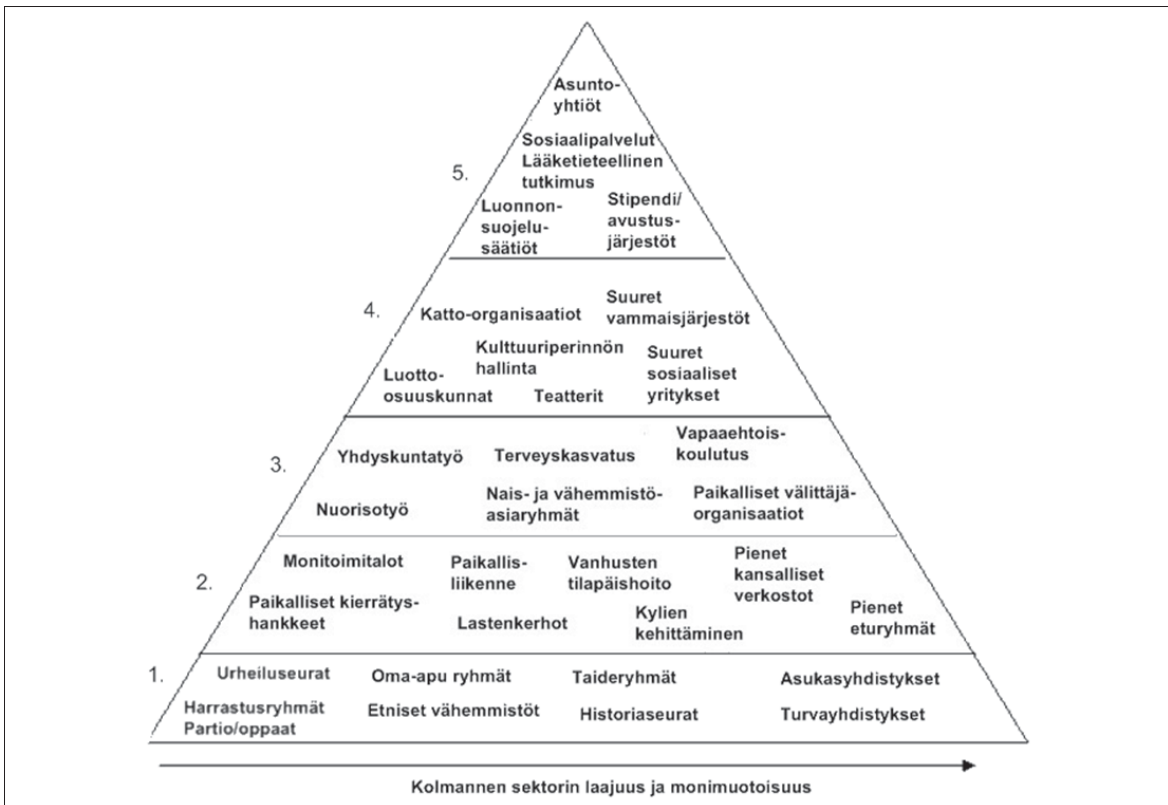
- osakeyhtiön, jossa yhtiömiesten vastuu on rajoitettu yleensä yhteen puntaan (*company limited by guarantee*),
 - osakeyhtiön (*private company limited by shares*) tai
 - julkisen osakeyhtiön (*public company limited by shares*)
- (Karjalainen, Andersen, Kuosa & Pättiniemi 2006).

3.4 Skotlannin kolmannen sektorin tärkeimmät tunnusluvut

Seuraavaksi esiteltävät tilastot käsittelevät Skotlannin kolmatta sektoria pääosin SCVO:n tilastojen pohjalta. SCVO:ssa on käytetty pääosin termiä vapaaehtoissektori ja tämä vastaa NCVO:n käyttämää kapean vapaaehtoissektorin käsitettä.

3.4.1 Kolmas sektori toimialoittain ja organisaatioiden koon mukaan

Skotlannin kolmas sektori on monimuotoinen. Sitä voidaan havainnollistaa pyramidin muotoisella kuviolla (kuvio 3). Pyramidin alaosassa on suuri määrä erilaisia organisaatioita, joiden toiminta perustuu kokonaan vapaaehtoistyövoimaan ja niiden rahoitus on vähäistä. Pyramidin huipulla organisaatioita on vähän, mutta ne saavat paljon sektorin kokonaisrahoitusta ja niillä on paljon palkattua työvoimaa.

Kuvio 3. Skotlannin kolmas sektori pyramidimuotoisesti kuvattuna (*The Scottish Council for Voluntary Organizations 2009a*)

Kolmatta sektoria kuvaava pyramidi on jaoteltu viiteen eri luokkaan organisaatioiden koon ja tulojen mukaan alhaalta ylöspäin:

1. Pieniä, usein järjestäytymättömiä organisaatioita, joiden tulot ovat alle £25 000 tai tuloja ei ole lainkaan. Vapaaehtoiset ylläpitävät organisaatioita. Järjestöt ovat jäsenjohtoisia, usein järjestäytymättömiä ja ilman hyväntekeväisyysjärjestön statusta.
2. Pieniä vapaaehtoisjärjestöjä, joiden tulot ovat yli £25 000, mutta alle £100 000. Organisaatioissa toimii yksi osa-aikainen koordinaattori ja johtaminen menee juokseviin asioihin. Rahoitus projektikohtaista tai perustuu yhteen lähteeseen.
3. Keskikokoisia organisaatioita, joiden tulot £100 000 £ – £1 000 000. Pieni tiimi palkattua väkeä, joiden työtehtävät ovat laajat. Yksi johtaja ja selkeä ero henkilökunnan ja hallituksen välillä.
4. Isoja organisaatioita, joilla on yli £1 000 000 tulot. Monipuoliset rahoituskanavat, enemmän erikoistunutta työvoimaa ja vähemmän vapaaehtoisia. Hallituksen ja työntekijöiden välillä ovat muodolliset suhteet.
5. Muutama erittäin iso organisaatio, joilla on yli £10 000 000 tulot. Kyseisten organisaatioiden tulot muodostavat suuren osan koko kolmannen sektorin tuloista. Organisaatiot ovat suhteellisen isoja työnantajia. Johtaminen on muodollista ja hierarkkista.

3.4.2 Organisaatioiden lukumäärä ja tulot

SCVO:n mukaan vuonna 2008 Skotlannissa oli yhteensä **45 000** kolmannen sektorin organisaatiota. Useimmat näistä ovat kuitenkin rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Kaikista organisaatioista **18 000** oli joko hyväntekeväisyysjärjestöjä, asuntoyhdistyksiä tai luotto-osuuskuntia. Organisaatioiden yhteenlasketut vuositulot ovat yhteensä **£3,87 miljardia** ja hallinnoitu omaisuus on arvoltaan **£8,6 miljardia**. Sektorilla oli palkattua henkilökuntaa 129 000, ja tämä vastaa 5 prosenttia Skotlannin koko työvoimasta. Tämän lisäksi kolmannella sektorilla on 1,2 miljoonaa vapaaehtoistyöntekijää (The Scottish Council for Voluntary Organisations, 2009a.)

OSCR:n rekisterin mukaan Skotlannissa toimii noin **23 800** rekisteröityä hyväntekeväisyysorganisaatiota. Näistä 355 toimii myös Skotlannin ulkopuolella. Hyväntekeväisyysorganisaatioiden tulot ovat yhteensä **£12,9 miljardia** ja 2/3 organisaatioista tuottaa alle 25 000 puntaa vuodessa (The Office of the Scottish Charity Regulator. 2009.)

OSCR:n ja SCVO:n luvuissa on huomattavia eroja. Lukujen suuria eroja selittää se, että osa taloudellisesti merkittävistä hyväntekeväisyysorganisaatioista ei sisälly SCVO:n lukuihin ja toisaalta SCVO laskee kolmanteen sektoriin kuuluvan myös sellaiset organisaatiot, joilla ei ole hyväntekeväisyysstatusta.

Skotlannissa on yli 400 osuuskuntaa ja keskinäistä yhtiötä. Ne työllistävät yhteensä 27 000 ihmistä. Liiketoiminta on yhteensä £4,6 miljardia ja yhtiöiden omaisuuden arvo £22 miljardia. Osuuskuntien ja keskinäisten yhtiöiden osuus Skotlannin bruttokansantuotteesta on 5,6 prosenttia. Jäseniä ja asiakasomistajia on yli 2,5 miljoonaa. (Co-operative Development Scotland. 2009.)

3.4.3 Kolmannen sektorin merkitys kansantaloudelle

Edellä esitetyistä luvuista huomataan, että kolmannen sektorin koon arviointi organisaatioiden ja taloudellisten lukujen suhteen vaihtelee huomattavasti kulloisenkin lähteen mukaan. Yhdessä hieman vanhemmassa tutkimuksessa kolmannen sektorin yhteenlasketut tulot olivat vuonna 2001 vain 1,2 % Skotlannin bruttokansantuotteesta. Skotlannin työpaikoista kolmannen sektorin osuus oli tuolloin kuitenkin jo 4,6 % eli 107 000 työpaikkaa. Ensimmäinen luku oli Skotlannin hallituksen mielestä selkeästi aliarvioitu. Tämä joka johtuu kriteereistä, joiden perusteella kolmannen sektorin organisaatioiden määrä on laskettu. Tilastoihin valikoituivat vain sellaiset organisaatiot, jotka eivät ole arvonlisäverovelvollisia, vaikka kolmanteen sektoriin kuuluu myös arvonlisäverovelvollisia yrityksiä. Lisäksi kolmannelle sektorille on omaista vapaaehtoistyö, jonka arvo ei kuitenkaan näy bruttokansantuotteessa. Vapaaehtoistyöntekijöitä on yli miljoona ja heidän taloudellinen merkitys on arviolta £5 miljardia vuodessa. Työpaikkojen suhteellisesti korkeaa määrää selittää kolmannelle sektorille tyypillinen osa-aikatyö ja mahdollisesti alempi palkkataso. (The Scottish Council for Voluntary Organisations. 2009d.)

3.5 Kolmannen sektorin merkitys julkisessa palveluntuotannossa

Taulukossa 2 on eriteltyä kolmannen sektorin osuus julkisesta palveluntuotannosta sellaisilla toimialoilla, joissa kolmannella sektorilla on merkittävää toimintaa. Taulukosta selviää, että kolmannella sektorilla on huomattavia markkinaosuuksia erityisesti sosiaalisessa asumisessa, hoitopalveluissa sekä nuorten työllistämishjelmassa.

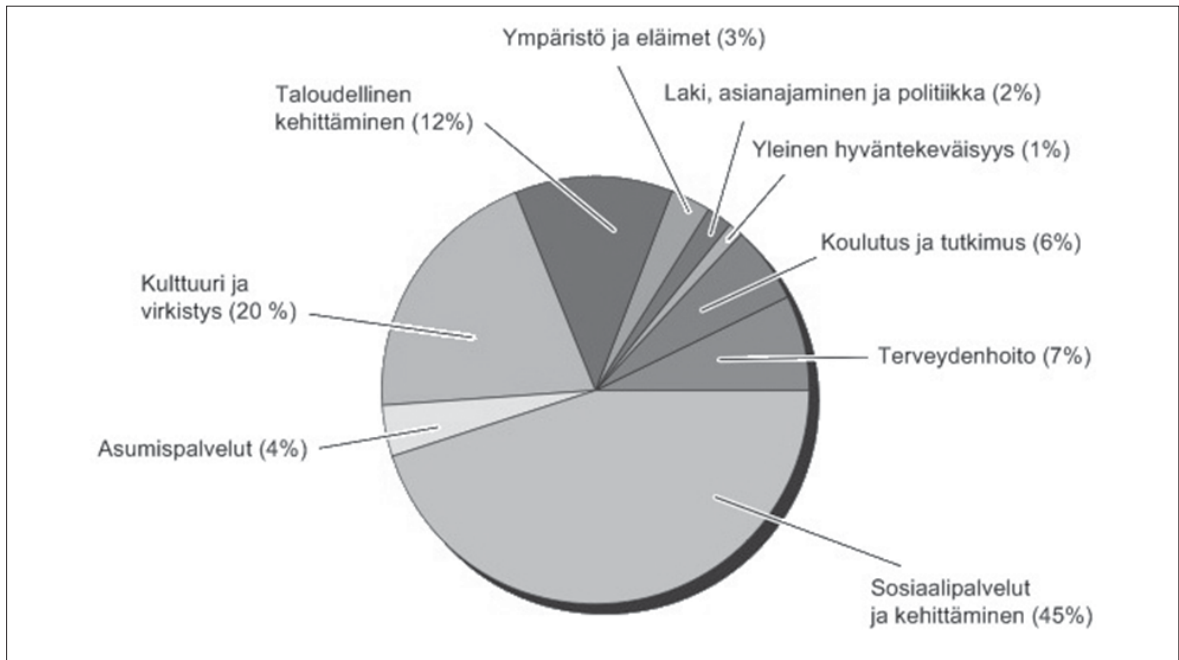
Taulukko 2. Kolmannen sektorin markkinaosuus Skotlannin julkisista palveluista

	Arvioitu markkinaosuus
Sosiaalinen asuminen	25%
Hoitopalvelut:	30%
- Päivähoito	21%
- Vanhustenhoito	30%
- Kehitysvammaiset	70%
Työllistämishjelma (<i>Under 25 New Deal</i>)	20%
Esikoulu	10%
Terveyslautakuntien menot	1%
Aikuisten luku- ja kirjoitustaito	16%

Taulukosta ei kuitenkaan tule ilmi Skotlannin alueelliset eroavaisuudet markkinaosuuksien suhteen. Esimerkiksi Edinburghissa ja Glasgowssa sosiaalisen asumisen osalta kolmannen sektorin markkinaosuus on suurempi kuin julkisen sektorin osuus. (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2009d).

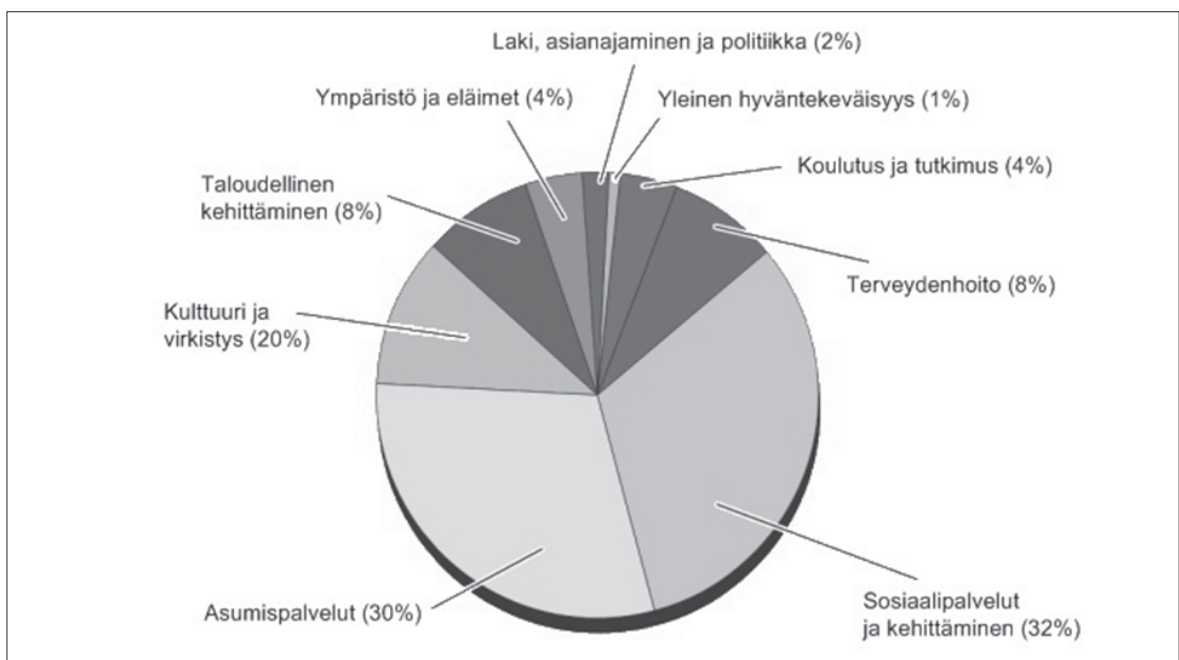
3.6 Kolmas sektori toimialoittain

Työntekijämäärin (ml. palkalliset ja vapaaehtoistyöntekijät) mitattuna Skotlannin kolmannen sektorin suurin toimiala on sosiaalipalvelut 45 % osuudellaan (kuvio 4). Toiseksi suurimman osuuden muodostavat kulttuuri- ja virkistyspalvelut (20 %), ja kolmantena tulee taloudellinen kehittäminen (12 %). Näihin lukuihin vaikuttavat organisaatioiden koko vapaaehtoistyöntekijöineen. Kun näitä toimialoja tarkastellaan tulojen mukaan, järjestys muuttuu hieman.

Kuvio 4. Skotlannin kolmas sektori toimialoittain organisaatioiden koon mukaan (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2007).

Toimialojen painoarvot muuttuvat, kun tilannetta tarkastellaan organisaatioiden tulojen mukaan (kuvio 5). Sosiaalipalvelut ovat edelleen suurimpana toimialana 32 % osuudellaan, mutta osuus on 13 % pienempi kuin työntekijämäärin mitattuna. Toiseksi suurimpana toimialana tulevatkin asumispalvelut 30 % osuudella, joka on peräti 26 % enemmän kuin työntekijämäärin mitattuna. Kolmantena on kulttuuri- ja virkistyspalvelut edelleen 20 % osuudella. Muut toimialat eivät muutu oleellisesti. Selitys painoarvojen muuttumiselle löytyy rahaliikenteestä. Asumispalveluissa liikkuu kolmannen sektorin muihin toimialoihin verrattuna suhteellisen paljon rahaa, mutta ala ei ole kuitenkaan työvoimavaltainen, toisin kuin sosiaalipalvelut. Asumispalvelut ovat pääasiassa asuntojen vuokraustoimintaa.

Kuvio 5. Skotlannin kolmas sektori toimialojen tulojen mukaan (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2007).

3.7 Kolmannen sektorin rahoitus ja tulonlähteet

3.7.1 Skotlannin hallituksen avustukset

Skotlannin hallitus tukee kolmatta sektoria kaudella 2008–2011 yhteensä £93 miljoonalla. Tästä £8,75 miljoonaa on varattu kolmannen sektorin toimintasuunnitelman toteuttamista varten. Tuesta £43 miljoonaa kanavoidaan kolmen eri rahoitusohjelman kautta. Nämä ovat Skotlannin investointirahasto, Kolmannen sektorin yritysrahasto sekä Sosiaalisten yritysten rahasto. Osa rahoituksesta on suoria avustuksia, mutta joukossa on myös yrityslainoja (The Scottish Government 2008b.) Aikaisempaan toimintakauteen verrattuna rahoitus on kasvanut 37 % (Mather 2008).

Skotlannin investointirahastolla (*Scottish Investment Fund*) on £30 miljoonan korvamerkitty osuus kolmannen sektorin organisaatioille. Investointirahaston toiminnan lähtökohtana on kestävä talouskasvun edistäminen Skotlannissa (The Scottish Government 2009a).

Kolmannen sektorin yritysrahaston (*The Third Sector Enterprise Fund*) tarkoituksena on tukea sellaisia kolmannen sektorin organisaatioita, jotka haluavat muuttaa toimintansa yrittäjämäisempään suuntaan. Yritysrahasto tukee kolmannen sektorin toimintaa £12 miljoonalla (The Scottish Government 2009a).

Sosiaalisten yritysten rahasto (*Social Entrepreneurs Fund*) on tarkoitettu yksilöille, jotka haluavat perustaa yrityksen sosiaalisista tai ympäristöön liittyvistä syistä. Rahasto tukee kolmannen sektorin yrityksiä miljoonalla punnalla (The Scottish Government 2009a).

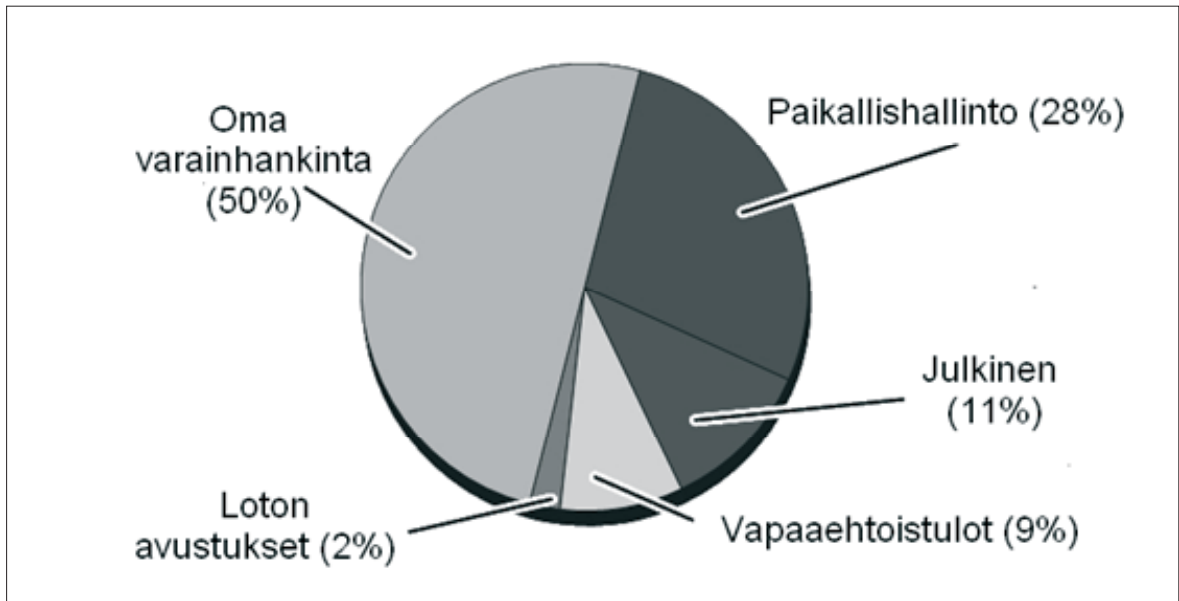
Ohjelmakautena 2004–2008 Skotlannissa oli käynnissä Futurebuilders-rahoitusohjelma. Ohjelman budjetti oli £18 miljoonaa. Futurebuildersia hallinnoi Skotlannin hallituksen alainen yhteisötalouden yksikkö (*Social Economy Unit*) (The Scottish Government 2006). Futurebuildersia ei jatkettu Skotlannissa ohjelmakauden päätyttyä, mutta Englannissa toimii edelleen samanniminen rahoitusohjelma.

3.7.2 Loton avustukset

Lotto-säätiö (*BIG Lottery Fund*) on myöntänyt perinteisesti kolmannen sektorin organisaatioille avustuksia. Nämä avustukset eivät ole tilastollisesti näyttäneet kovinkaan merkittäviltä, kun tarkastelussa on ollut koko kolmannen sektorin tulonlähteet. Yksittäisiä organisaatioita tutkittaessa tilanne saattaa näyttää erilaiselta. Aiemmin esillä olleissa tilastoissa ei näy Lotto-säätiön vuonna 2007 myöntämä suuravustus. Säätiö myönsi SCVO:lle £8,4 miljoonan avustuksen lokakuussa 2007. Tämä avustus oli tarkoitettu seuraavaksi viideksi vuodeksi eteenpäin. Avustus on ollut kaikkien aikojen suurin ei-lakisääteinen sijoitus kolmanteen sektoriin Skotlannissa. (BIG Lottery Fund 2007.)

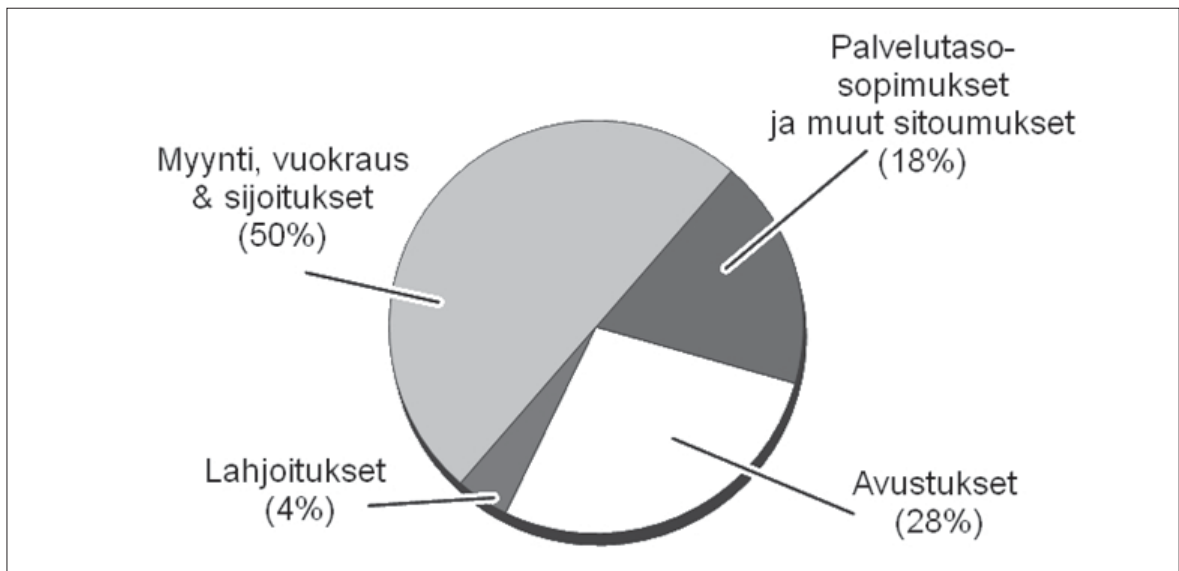
3.7.3 Kolmannen sektorin tulonlähteet

Skotlannin kolmannen sektorin tulonlähteistä puolet on omaa varainhankintaa ja loput ovat julkisilta tai yksityisiltä tahoilta saatuja avustuksia. Avustusten suurimpana rahoittajana toimii Skotlannin paikallishallinto, jolta kolmas sektori sai 28 % kokonaisrahoituksesta (kuvio 6). Muuta julkista tuloa, lähinnä Ison-Britannian keskushallinnolta saatua rahoitusta oli 11 %. Tämän lisäksi kolmatta sektoria avustivat yksityiset ihmiset ja organisaatiot 9 % osuudellaan, sekä Loton avustuskohteisiin suunnattua rahoitusta oli 2 %.

Kuvio 6. Kolmannen sektorin rahoitus (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2007).

Kolmannen sektorin omaa varainhankintaa tarkastellessa huomataan, että puolet tuloista tulee myynnistä, vuokrauksesta ja sijoituksista (kuvio 7). Avustukset muodostavat toiseksi suurimman tulonlähteen 28 % osuudella, palvelutasosopimukset ja muut sitoumukset tulevat kolmantena 18 % osuudella. SCVO:n raportissa (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2007) todetaan, että avustusten määrä on laskenut aikaisemmista vuosista huomattavasti ja vastaavasti palvelutasosopimusten määrä on kasvanut.

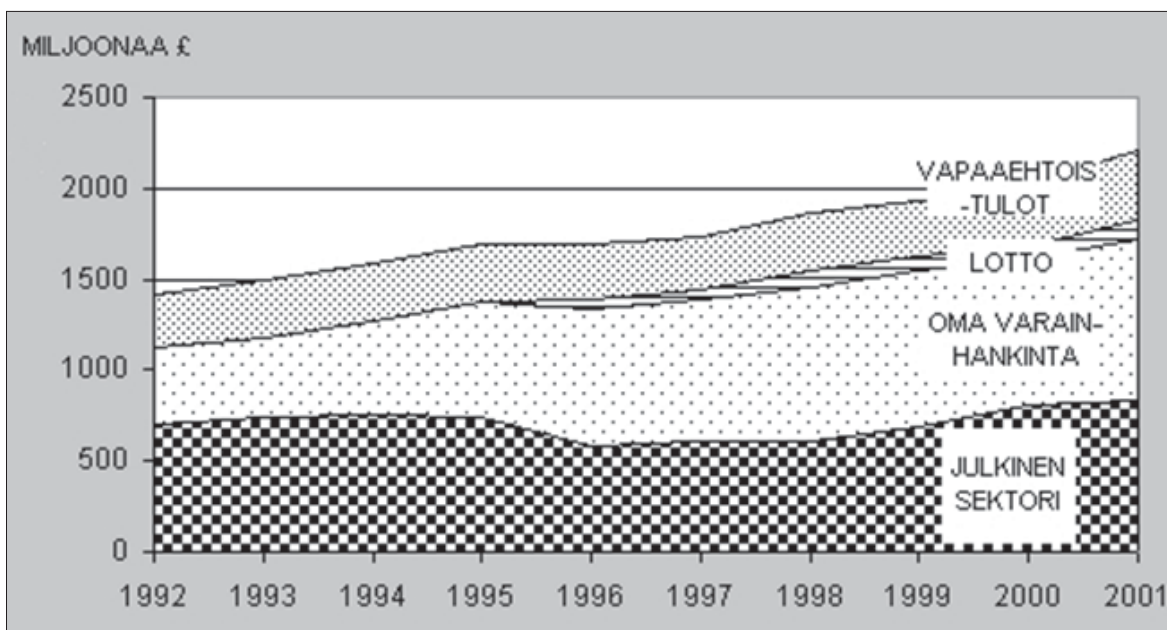
Kuvio 7. Kolmannen sektorin tulonlähteet (The Scottish Council for Voluntary Organisations, 2007)

3.7.4 Kolmannen sektorin rahoituksen kehittyminen

Edellisistä kuviosta ilmeni kolmannen sektorin tulonlähteet 2000-luvun puolivälin jälkeen. Tilannetta voidaan myös tarkastella pidemmältä aikaväliltä (kuvio 8). Kuviosta on havaittavissa varainhankinnan muuttuminen 1990-luvun alusta 2000-luvun alkuun neljään erilaiseen rahoituslähteeseen luokiteltuna:

- 1) Julkinen sektori – rahoitusta hallitukselta tai muilta hallinnon tasoilta
- 2) Oma varainhankinta – kolmannen sektorin omaa varainhankintaa, esim. myynti, vuokraus ja sijoitukset
- 3) Kansallisen loton avustukset (*The National Lottery*) – BIG Lottery Fund on kansallisen loton avustuskohteiden suurin rahoittaja
- 4) Vapaaehtoistulot – tulot muilta kuin julkiselta sektorilta, esim. säätiöt, yritykset ja yksityiset henkilöt

Lisäksi erilaiset lainat ja sosiaaliset sijoitukset muodostavat yhä merkittävämmän osan kolmannen sektorin rahoituksesta, mutta kyseiset rahoituslähteet eivät näy kuviossa 9, sillä ne ovat takaisin maksettavia sijoituksia.

Kuvio 8. Kolmannen sektorin rahoituksen kehittyminen (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2003a).

Merkittävin muutos kolmannen sektorin rahoituksessa pitkällä aikavälillä on oman varainhankinnan osuuden kasvaminen yhtä suureksi rahoituslähteeksi kuin julkinen sektori. Toinen huomionarvoinen seikka on kansallisen loton tuleminen uudeksi rahoituslähteeksi 1990-luvun puolivälistä alkaen. Vapaaehtoistulojen määrä ei ole oleellisesti muuttunut ja julkisen sektorin rahoituksen pieneneminen on myös osoittautunut väliaikaiseksi. (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2003a.)

4. Skotlannin maaseudun kolmas sektori

Skotlanti on erittäin maaseutumainen maa. Skotlannin maaseutuluokituksen mukaan 98 prosenttia Skotlannin maapinta-alasta on maaseutua ja väestöstä 20 prosenttia asuu maaseudulla. Yleisesti Skotlannissa määritellään maaseuduksi asutusalueet, joissa on alle 3000 asukasta. (The Scottish Government 2007.)

4.1 Skotlannin maaseutupolitiikka

Skotlannissa maaseutupolitiikkaa toteutetaan käytännön tasolla maaseudun kehittämissuunnitelman avulla. Maaseudun kehittämissuunnitelma on voimassa kauden 2007–2013. Skotlannin maaseudun kehittämissuunnitelman (*Scotland Rural Development Programme*) keskeiset tavoitteet ovat seuraavat:

1. yritystoiminnan elinkelpoisuus ja kilpailukyky,
2. veden laatu,
3. ilmastonmuutoksen hillitseminen,
4. biodiversiteetti ja maisemat,
5. menestyvät maaseutuyhdyskunnat. (The Scottish Government 2009b)

Maaseudun kehittämissuunnitelmaa varten on varattu £1,6 miljardia tavoitteiden toteuttamiseen. Rahoittaminen yhteisöjä varten tapahtuu kahden eri kanavan kautta: LEADER:n tai maaseudun kehittämissopimuksien (*Rural Development Contracts – Rural Priorities*) avulla. Jälkimmäinen on suunnattu enemmän maanviljelijöille ja kehittämissopimuksien nimi olikin aikaisemmin *Land Management Contracts*, mutta esimerkiksi kylätalot voivat saada kehittämissopimuksien avulla rahoitusta. (The Scottish Government 2009b)

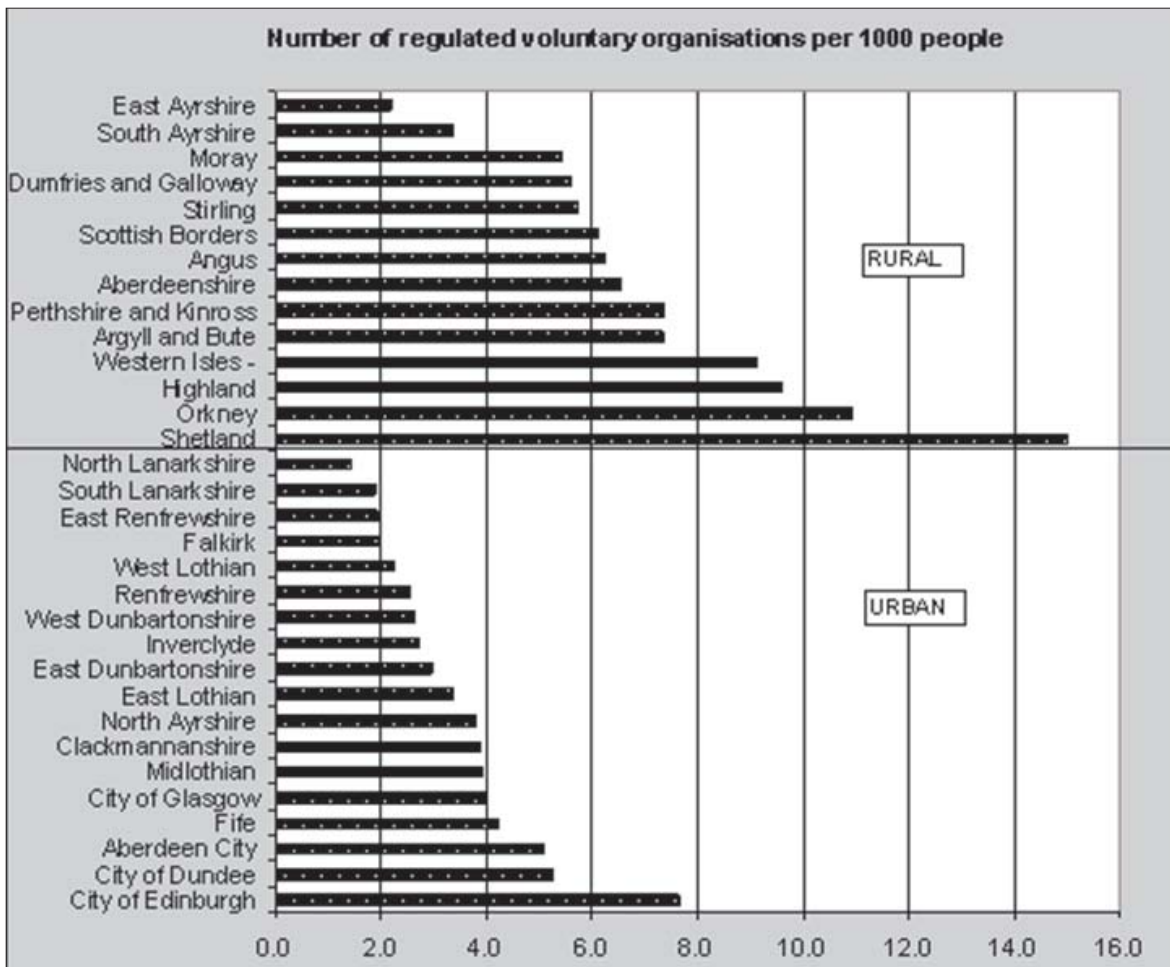
Rural Direct tarjoaa neuvoja, tukea ja teknistä asiantuntemusta auttaakseen erilaisia ryhmiä maaseutuyhdyskunnissa pääsemään kiinni rahoitusmahdollisuuksiin (esim. LEADER), joiden avulla ne voivat kehittää omia paikallisyhteisöjä. Palvelussa ovat mukana SCVO ja Crofters Commission,¹⁷ jotka yhteisesti koordinoivat Rural Direct:n toimintaa. (The Scottish Government 2008b).

4.2 Maaseudun kolmannen sektorin alueelliset piirteet

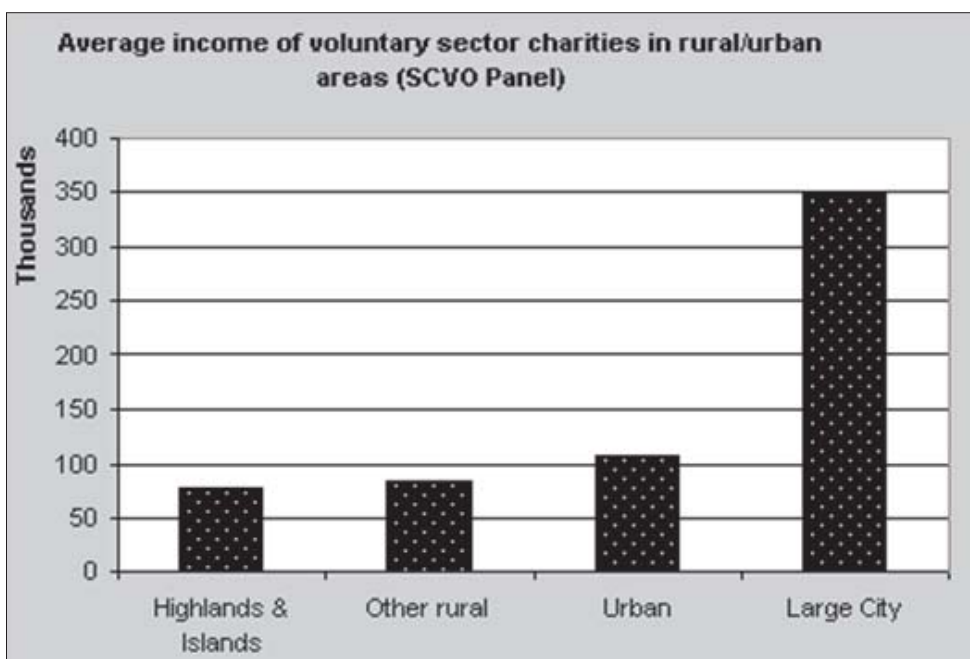
Skotlannissa kolmannen sektorin alueellisessa jakaumassa on huomattavia eroja. Lähes 1/3 kolmannen sektorin organisaatioista toimii neljässä suurimmassa kaupungissa (Edinburgh, Glasgow, Dundee ja Aberdeen). Pelkästään Edinburghilla ja Glasgowlalla on yhteensä yli neljänneksen osuus kaikista sektorin muodollisesti järjestäytyneistä organisaatioista. (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2003b).

Asukaslukuun suhteutettuna kolmannen sektorin organisaatioita on maaseudulla keskimäärin enemmän kuin kaupunkialueilla (kuvio 9). Maaseutujen sisäistä jakoa tarkasteltaessa huomataan, että organisaatioiden keskittyneisyys Skotlannin Ylämaalla & saaristoalueilla (Shetland, Orkney, Highland, Western Isles) on huomattavasti korkeampi kuin muilla maaseutualueilla. SCVO:n raportissa todetaan, että maaseudun kolmannen sektorin korkea keskittyminen voisi selittyä sillä, että useimpia organisaatioita varten ei tarvita kovinkaan suurta määrää ihmisiä, jotta organisaatio pystyy toimimaan. Vastaavasti korkeampi organisaatioiden määrä Skotlannin Ylämaalla johtuu todennäköisesti erityisen suuresta maantieteellisestä tilastoyksiköstä.

¹⁷ Crofters commission on pienviljelijöiden edunvalvontajärjestö ja se toimii Skotlannin hallituksen neuvonantajana pientilan viljelyasioissa. Crofting tarkoittaa pientilan viljelyä, joka on ominaista vain Skotlannin Ylämaalla ja saaristossa. Ominaista tälle on maan yhteisomistus ja pienimuotoinen elintarviketuotanto.

Kuvio 9. Vapaaehtoisjärjestöjen suhteellinen määrä Skotlannissa vuonna 2001 (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2003b).

Kuvio 10. Kolmannen sektorin tulot maaseutu/kaupunki-alueilla (The Scottish Council for Voluntary Organisations. 2003)

Keskimäärin maaseudulla saadaan vähemmän tuloja vapaaehtoisjärjestöä kohti kuin kaupunkialueilla (kuvio 10). Joitakin poikkeuksia on kuitenkin olemassa. Shetlannin-saaret on yksi esimerkki tästä, mikä johtuu todennäköisimmin suuren hyväntekeväisyysjärjestön läsnäolosta alueella. Toinen huomattava poikkeus on Glasgowia – Skotlannin suurinta kaupunkia – ympäröivä maaseutu. On myös mahdollista, että suuret kansalliset organisaatiot voivat tasoittaa maaseudun ja kaupunkialueiden välistä todellista eroa suurissa kaupungeissa. Tämä johtuu siitä, että osa tuloista menee maaseudulle kansallisten organisaatioiden välityksellä, joiden päätoimipaikka sijaitsee kaupungissa. (The Scottish Council for Voluntary Organisations 2003b).

4.3 Sosiaaliset yritykset

Skotlannissa toimii noin 3 000 sosiaalista yritystä (Communities Scotland 2007). Ison-Britannian eri alueiden tasolla toteutetussa sosiaalisten yritysten survey-tutkimuksessa ilmeni Skotlannin osalta muutamia merkittäviä ja mielenkiintoisia piirteitä. Tilastollisesti merkitseviä eroja löytyi mm. urbaanisuusasteesta, liikevaihdosta, yritystoiminnan tavoitteista sekä vapaaehtoistyön määrästä (taulukko 3). (The Small Business Service 2005: 77.)

Taulukko 3. Skotlannin sosiaaliset yritykset verrattuna koko Isoon-Britanniaan

		Skotlanti	Iso-Britannia
Organisaation toiminta-alue	Kaupunki	65 %	89 %
	Maaseutu	35 %	11 %
Tavoitteet koskevat:	Ympäristöä ja ihmisiä	29 %	18 %
	Pelkästään ihmisiä	64 %	77 %
Vapaaehtoisten tekemät työtunnit (h) viikossa		114 h	74 h

Skotlanti on selkeästi maaseutumaisempi alue kuin Iso-Britannia keskimäärin ja tällöin myös Skotlannin maaseudulla toimii enemmän sosiaalisia yrityksiä kuin Ison-Britanniassa keskimäärin. Ympäristönsuojelua edistäviä organisaatioita on Skotlannissa suhteellisesti enemmän kuin Ison-Britanniassa. Skotlannissa vapaaehtoisten tekemien työtuntien määrä on myös huomattavasti suurempi kuin muualla Ison-Britanniassa. Lisäksi alle £100 000 liikevaihdon organisaatioiden osuus on pienempi ja yli £1 miljoonan liikevaihdon organisaatioiden suurempi kuin Ison-Britanniassa. (The Small Business Service 2005: 77.)

4.4 Esimerkkejä palveluntuotannosta

Seuraavassa on esimerkkejä kolmannen sektorin palveluntuotannosta eri puolilta Skotlantia. Esimerkit ovat pääasiassa maaseudulta Skotlannin länsirannikolta Argyll & Buten alueelta sekä Skotlannin pohjoisosista Ylämaan & saariston alueelta (Highlands & Islands). Lisäksi yksi palveluntuotannon esimerkki on Edinburghista, Skotlannin pääkaupungista.

4.4.1 Argyll & Bute

Argyll & Bute on pinta-alaltaan Skotlannin toiseksi suurin aluehallinnon yksikkö ja se sijaitsee maan länsirannikolla.

Acharaclen kyläyhtiö

Acharacle sijaitsee Argyll & Buten alueella. Acharaclen kyläyhtiö (Acharacle Community Company) perustettiin vuonna 2001 tarkoituksena ostaa paikallinen postitoimisto, joka oli lopettamassa toimintansa. Yhtiö muodostettiin ja se osti vanhan postirakennuksen apurahojen ja paikallisten lahjoitusten turvin. Postirakennusta hoitaa paikallinen asuntoyhdistys Lochaber Housing. Postirakennuksessa on varsinaisten postitoimintojen lisäksi kauppa, kylätoimisto ja teehuone. Nämä palvelut tuovat tuloja ja kyläyhtiön ansiosta on kolme paikallista asukasta on perustanut kaksi uutta yritystä. Yhtiön päämääränä on investoida voitot takaisin paikallisen yhteisön hyväksi. Kyläyhtiötä on tuettu myös Increase-rahoitusohjelman kautta tarkoituksena laajentaa toiminta koskemaan myös paikallista jätehuoltoa ja kierrätystä. (Highlands and Islands Enterprise 2009b).

Argyll & Bute Volunteer Centre

Argyll ja Bute Volunteer Centre (jatkossa vapaaehtoiskeskus) on perustettu vuoden 2003 alussa. Organisaatiolla on toimistoja Obanissa, Campbeltownissa, Helensburghissa ja Dunoonissa. Vapaaehtoiskeskus on osa Volunteering Centre Networkia, joka kattaa koko Skotlannin.

Vapaaehtoiskeskus toimii eräänlaisena "työnvälitystoimistona" vapaaehtoistyötä varten. Keskus yhdistää ihmisiä, jotka haluavat ilmoittautua vapaaehtoiseksi toimimaan erilaisten organisaatioiden kanssa. Vapaaehtoiskeskus kerää tietoa paikallisista vapaaehtoistyön mahdollisuuksista ja ohjaa potentiaalisia vapaaehtoisia apua etsivien organisaatioiden luo. Vapaaehtoiskeskus pitää yllä tietokantaa työmahdollisuuksista. (Argyll Communities 2009a). Vapaaehtoiskeskus saa rahoitusta Skotlannin hallitukselta sekä projektirahoitusta myös muilta tahoilta (mm. Big Lottery Fund). Vapaaehtoiskeskus yhdistää yli 500 organisaatiota Argyll:n alueella.

Argyll & Bute Care & Repair

Argyll & Bute Care & Repair:n (ABCR) tehtävänä on auttaa ikäihmisiä ja vammaisia rakennusten korjauksessa, ylläpidossa ja parannuksessa. ABCR on osa avustavien organisaatioiden maanlaajuista verkostoa. Muualla Skotlannissa on 37 vastaavaa projektia. ABCR:ssa on käynnistetty vuonna 2001 yksi kolmesta projektista, jotka toimivat itsenäisten hyväntekeväisyysjärjestöjen organisoimina. (Argyll Communities 2009b).

Asumispalvelut

Kolmas sektori toimii Skotlannissa ja muuallakin Ison-Britanniassa myös asumispalveluiden tarjoajana. Skotlannissa kolmannen sektorin asumispalvelut on organisoitu asuntoyhdistyksiksi ja osuuskunniksi. Skotlannissa on yhteensä noin 200 asuntoyhdistystä ja asunto-osuuskuntaa. Osuuskuntia näistä on n. 10 %. Asuntoyhdistykset ovat yleishyödyllisiä organisaatioita, joissa on ammattimainen henkilökunta, mutta niitä hallinnoivat vapaaehtoiset hallintokomiteat. Asuntoyhdistykset saavat avustuksia Skotlannin hallituksen alaiselta asumista säätelevältä yksiköltä (*The Scottish Housing Regulator*). Asuntoyhdistysten hallinnoimat asunnot ovat joko vuokra-asuntoja tai osa-omistusasuntoja (shared ownership). Asuntoyhdistyksistä Argyll & Buten alueella toimii neljä paikallisyhdistystä ja kahdeksan kansallista yhdistystä. (Co-operation and Mutuality Scotland 2009).

Yhteiskuljetus

Yhteiskuljetus (*community transport*) on Ison-Britannian maaseudulla laajalti toimiva henkilöiden kuljetusmuoto. Yhteiskuljetus toimii voittoa tuottamattomalla periaatteella paikallisten tarpeita varten. Palvelussa hyödynnetään vapaaehtoistyövoimaa ja heidän kulkuneuvoja. Erilaisia kuljetustapoja ovat maantieliikenne esim. minibusseilla, ovelta-ovelle kuljetus sekä lauttapalvelut. Maantieliikenne toimii ns. syöttöliikenteen periaattein ja kuljetuksista on jatkoyhteydet julkisiin kulkuneuvoihin. Yhteiskuljetus on tärkeä kuljetusmuoto erityisesti vanhuksille ja vammaisille. (The Scottish Government 2006).

Argyll & Buten alueella oli vuosina 2003 – 2007 meneillään projekti, jossa kartoitettiin mahdollisuuksia parantaa terveys- sekä muiden julkisten palveluiden saatavuutta muuttamalla liikennöintitapoja. Projektin yhteydessä perustettiin paikallisia liikennöintifoorumeita, joissa kerättiin yhteen mm. paikallishallinnon edustajat ja eri liikennöitsijät, myös sairaankuljetusta hoitavat organisaatiot. Foorumien tarkoitus oli etsiä yhteisiä ratkaisuja paikallisiin kuljetusongelmiin. Foorumit onnistuivat organisoimaan maaseudun liikennöintiä tehokkaammin, sillä aiemmin ei ollut tahoa, joka olisi koordinoinut eri liikennöitsijät ja liikennöintimuodot toimimaan tehokkaammin asiakkaiden kannalta. Foorumit ehdottivat mm. aikataulujen ja reittien muuttamista sekä joidenkin liikennöintimuotojen yhdistämistä. Osa foorumeista jatkoi toimintaansa myös projektin päätyttyä. (Argyll & Bute Council 2007).

Skotlannissa yhteiskuljetus on saanut merkittävää taloudellista apua mm. Lotto-säätiön (Big Lottery Fund) rahoituksesta. Syksyllä 2008 The Community Transport Association Scotland sai Lotto-säätiöltä kolmeksi vuodeksi palveluiden kehittämiseen lähes £280 000. (Inclusion Scotland 2009).

4.4.2 Ylämaa & saaristo

Ylämaan & saariston alue on pinta-alaltaan Skotlannin suurin aluehallinnon yksikkö ja se sijaitsee maan pohjoisosassa.

Gighan kyläyhtiö

Gigha on pieni saari ja kylä Skotlannin Ylämaalla. 1970-luvun alussa Gighassa oli vielä yli 300 asukasta, mutta vuonna 2002 asukkaita oli enää 98. Gighan kylän tekee erikoiseksi se, että kyläläiset ostivat saaren itselleen vuonna 2002. Aikaisemmin saari oli yhden perheen omistuksessa. Omistussuhteen muuttaminen ei ollut kovin yksinkertainen prosessi ja sitä varten perustettiin valmistelukomitea. Saaren ostamisen taloudellisesti mahdollisti maaomaisuuden säätiö Scottish Land Fund (SLF) sekä Highland and Island Enterprise (HIE). Scottish Land Fund saa suuren osan varallisuudestaan kansalliselta lotto-säätiöltä. SLF tarjosi kyläläisten säätiölle (*Gigha Heritage Trust*) £3,525 miljoonaa ja HIE myönsi £0,5 miljoonan avustuksen. SLF:n tarjoamasta rahoituksesta kuitenkin miljoona puntaa piti maksaa takaisin kahden vuoden sisällä, josta £200 000 tuli olla kylän itse tuottamaa varallisuutta. (Highlands and Islands Enterprise 2009c.)

Kyläläiset perustivat oman yrityksen, joka vastasi mm. kylän hotellista ja lomamökeistä. Kylään rakennettiin lapsille leikkipuisto ja kävelyreittejä turisteja varten. Gighasta tuli elävä kylä. Sinne rakennetaan taloja, uusia liikeyrityksiä on perustettu, monet saarelta muuttaneet ovat palanneet sinne takaisin, ja useita projekteja on suunnitteluvaiheessa. Kaiken tämän lisäksi Gighaan on rakennettu tuulivoimalapuoisto. Kyläläiset maksoivat myös lainan takaisin ajallaan. Nykyisin Gighassa on 120 asukasta. (Highlands and Islands Enterprise, 2009c.)

Gighan tuulivoimalapuisto

Gighan tuulivoimalapuisto (Gigha Renewable Energy Ltd) on Skotlannin ensimmäinen kylän omistama tuulivoimalapuisto. Tuulivoimala sai lainoitusta *Social Investment Scotland*:lta¹⁸ £148 000, joka on maksettava takaisin viiden vuoden sisällä. Tuulivoimalapuisto tuottaa vuodessa £150 000, ja lainanlyhennysten yli jäävä osuus käytetään kylän investointeihin (Community Development Finance Association, 2007.) Gigha on saanut edeltä mainittujen rahoittajien lisäksi rahoitusta myös *Futurebuilders*-ohjelmasta £20 300. Gigha Renewable Energy on yritysmuodoltaan private limited company eli osakeyhtiö. (Social Investment Scotland 2004.)

Touchwoodin kierrätisyhtiö

Sosiaalisten liikeyritysten kehittämissyhmä perusti Touchwood Recycling Companyn Skyen saaristossa, Uigissa vuonna 2002. Yritys valmistaa pieniä huonekaluja kierrätysmateriaalista kuten kuormalavoista, tammitynnyreistä ja kotitalouksien vanhoista huonekaluista. Se työllistää merkittävän määrän ihmisiä, joilla on vamma, terveysongelmia tai jotka ovat olleet työttömänä pitkän aikaa. Yhtiö on äskettäin laajentanut raaka-aineresurssien käsittämään myös kaatuneet puut ja se myös kierrättää teollisuusjätettä paikalliselta kaatopaikalta. Touchwoodin suunnitelmissa on myöhemmin laajentaa toimintaa lasin kierrätykseen, kompostointiin ja biodieselin tuotantoon. (The Scottish Government 2008c).

UHI Millenium Institute

UHI Millennium Institute (UHI) on perustettu 2001 Skotlannin parlamentin toimesta toteuttamaan korkeakoulutusta Ylämaan ja saariston alueella (*Highland & Island*). UHI on 15 collegen ja tutkimusyksikön yhteistyöverkosto ja se tarjoaa yliopistotasoisia koulutusta. (UHI Millenium Institute 2009a). UHI:n pitkän tähtäimen tavoitteena on saada yliopiston asema. Tämä ilmenee jo UHI:n sloganista: "*Creating the University of Highlands & Islands*". Ylämaan ja saariston alueella asuu yli 400 000 ihmistä. Alueen ainoa virallisen statuksen saanut kaupunki on 55 000 asukkaan Inverness. (Highlands and Islands Enterprise 2009a).

UHI:n tekee erikoiseksi sen sijaitseminen hajautetusti Skotlannin harvimmin asutetulla alueella (9 as/km²). Jo monet kampukset sijaitsevat syrjäseuduilla, mutta tämän lisäksi UHI:in on linkittynyt paikallisia oppimiskeskuksia, joita on yli 120. Oppimiskeskukset ovat pienillä paikkakunnilla sijaitsevia rakennuksia, joissa on tietoliikenneyhteydet ja mahdollisesti myös kirjasto. Oppimiskeskuksissa voi suorittaa erilaisia kursseja ja kokonaisia yliopistotutkintojakin. UHI ja sen jäsencolleget ovat rekisteröityjä hyväntekeväisyysorganisaatioita. (UHI Millenium Institute 2009b).

4.4.3 Palveluntuotannon esimerkki kaupungista

North Edinburgh Childcare

North Edinburgh Childcare on aloittanut toimintansa 1997. Taustalla on paikallisten naisten aloittama kampanja erilaisten hoitopaikkojen puolesta. Organisaatio kehittyi vastauksena edullisen ja joustavan lastenhoidon tarpeeseen, joka mahdollistaisi paikallisten vanhempien pääsemään kiinni uusiin työ- tai koulutusmahdollisuuksiin. (The Scottish Government 2008c).

¹⁸ *Social Investment Scotland:in* (SIS) toiminta perustuu kumppanuuteen Skotlannin neljän suurimman pankin sekä kolmannen ja julkisen sektorin välillä. SIS toimittaa lainarahoitusta ja liiketoiminnan tukea niille kolmannen sektorin organisaatioille, jotka eivät pysty saamaan palveluita normaaleista kaupallisista lähteistä. (Social Investment Scotland 2009.)

Nykyisin organisaatio tarjoaa vielä laajempia palveluita mukaan lukien lasten esikoulutoiminta sekä kouluista iltapäiväkerhotoiminta. Toimintaan kuuluu myös ns. lastenhoitoakatemia, joka suunniteltiin erityisesti heikon työmarkkina-asema omaavia ihmisiä varten. Lastenhoitoakatemia tarjoaa työttömille mahdollisuuden koulutuksen hankkimiseen lastenhoitoalalla. Akatemia on onnistuneesti tukenut yli 65:tä työtöntä saavuttamaan työllisyyden lastenhoitoalalla (vuoteen 2008 mennessä). (The Scottish Government 2008c).

5. Yhteenveto

Tässä maaraportissa on nyt käyty läpi Ison-Britannian osalta kolmannen sektorin käsitteitä, hallintoa sekä tärkeimpiä taloudellisia tunnuslukuja. Skotlannin osalta kolmanteen sektoriin ja siihen vaikuttavaan julkishallintoon perehdyttiin syvemmin. Kävimme läpi monia tilastoja, hieman maaseutupolitiikkaa sekä useita esimerkkejä palveluntuotannosta.

Edellä läpi käydyn tiedon perusteella voidaan todeta, että Ison-Britannian ja Skotlannin kolmannen sektorin rooli on niin institutionaalisesti kuin taloudellisestikin merkittävä. Julkishallinnon osalta kolmannen sektorin merkityksestä kertovat lukuisat kolmatta sektoria palvelevat julkishallinnon yksiköt ja näiden toimenpideohjelmat, yhtenä merkittävimpänä toimijana Ison-Britannian keskushallinnon kolmannen sektorin osasto. Julkisen sektorin avustukset sekä ostosopimukset kertovat myös kolmannen sektorin toiminnan vakiintumisesta sekä taloudellisesta merkityksestä.

Yksi suurimpia erottavia tekijöitä kolmannen sektorin sekä julkisen ja yksityisen sektorin välillä on kolmannen sektorin suuri vapaaehtoistyöntekijöiden määrä, joskaan tämä ei koske kaikkia kolmannen sektorin organisaatioita. Skotlannissa vapaaehtoistyöntekijöitä on yli miljoona, mikä on huomattava määrä viiden miljoonan asukkaan maassa. Skotlannin vapaaehtoistyön taloudelliseksi merkitykseksi on arvioitu £5 miljardia vuodessa, vaikka vapaaehtoistyö ei suoraan näy bruttokansantuotteessa. Varsinaisia työpaikkoja Skotlannin kolmannella sektorilla on lähes 130 000, joka on noin 5 % Skotlannin kaikista työpaikoista.

Kolmannen sektorin kehittämiseen on käytetty viimeisen kymmenen vuoden aikana huomattavia resursseja julkisen sektorin puolelta. Valtio on pyrkinyt sitouttamaan kolmatta sektoria entistä enemmän julkisten palveluiden tuotannossa ja saamaan kolmannen sektorin toimimaan entistä yrittäjämäisemmin. Tästä kertoo mm. kolmannen sektorin rahoituksen painopisteen muuttuminen suorasta tuesta hiljalleen kohti palvelusopimuksia sekä lainoitusta. Osa kolmannen sektorin organisaatioista (mm. SCVO) kokee kuitenkin uhkaksi liiallisen riippuvuuden valtiosta, sillä tämä heikentää kolmannen sektorin roolia itsenäisenä toimijana valtion ja markkinoiden välimaastossa. Toisaalta kolmannen sektorin oma varainhankinta on kasvanut jo vähintään yhtä merkittäväksi tulonlähteeksi kuin julkisen sektorin avustukset ja ostosopimukset. Tämä kertoo osaltaan kolmannen sektorin jatkuvasti kasvaneesta taloudellisesta merkityksestä ja lisäksi oma varainhankinta on myös omiaan vähentämään riippuvuutta julkisesta sektorista.

Lähteet

- Argyll & Bute Council (2007). Resolving Transport Issues in a Rural Area Argyll and Bute. Saatavissa 7.4.2010: <http://www.argyll-bute.gov.uk/pdf/filesstore/resolvingruraltransportissues>
- Argyll Communities (2009a). Volunteer Centre. Saatavissa 20.4.2009: <http://www.argyllcommunities.org/VOLUNTEERCENTRE/>
- Argyll Communities (2009b). Argyll & Bute Care & Repair. Saatavissa 20.4.2009: <http://www.argyllcommunities.org/ABCAREREPAIR/>
- Association of Chief Executives of Voluntary Organisations (2009). Acevo is about Third Sector news, publications, events, professional development, policy. Saatavissa 20.4.2009: https://www.acevo.org.uk/index.cfm/display_page/about_acevo.
- BIG Lottery Fund (2007). BIG provides unparalleled opportunity for Scotland's third sector. Saatavissa 3.6.2009: http://www.biglotteryfund.org.uk/pr_261007_sco_iic_voluntary_action.htm.
- Cabinet Office (2009). About us. Saatavissa 3.6.2009: http://www.cabinetoffice.gov.uk/third_sector/about_us.aspx
- Campbell, C. (2008). SENSCOT Social Entrepreneurs Network Scotland Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotregen.co.uk/ppt.pl?file=surf/file/Colin%20Campbell%2020.08.08.ppt>.
- Charity Commission (2009). Facts and figures. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.charitycommission.gov.uk/registeredcharities/factfigures.asp>.
- Chaves, R. & J.L. Monzón (2005). The Social Economy in the European Union. The European Economic and Social Committee (EESC).
- Commission for the Compact (2009). About us. Saatavissa 3.6.2009: http://www.thecompact.org.uk/information/100018/about_us/.
- Communities Scotland (2007). Better business. A strategy and action plan for social enterprise in Scotland. Saatavissa 23.6.2009: http://www.communitiesscotland.gov.uk/stellent/groups/public/documents/webpages/otcs_018661.pdf.
- Co-operation and Mutuality Scotland (2009). Submission to the Rural Housing Inquiry of the Rural Affairs and Environment Committee of the Scottish Parliament. Saatavissa 3.6.2009: http://www.cooperativesuk.coop/live/images/cme_resources/Users/CMSUSER/Consultation%20documents/Rural-Housing-Response.pdf.
- Co-operative Development Scotland (2009). Some statistics. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.cdscotland.co.uk/cds/cds-coops-scotland/cds-statistics.htm>.
- Co-operative Development Scotland (2009). The First 3Years. Saatavissa 3.6.2009: http://www.cooperatives-uk.coop/live/images/cme_resources/Users/CMSUSER/cms%20event%2015th%20june%202006/CDS---Ian-Hughes-Powerpoint-pres.pdf.
- COSLA – Convention of Scottish Local Authorities. Council list. Saatavissa 1.4.2009: <http://www.cosla.gov.uk/index.asp?leftId=100016348-10766726&rightId=100016348-10767736>
- Esping-Andersen, Gösta (1999). Social Foundations in Postindustrial Economies. Oxford: Oxford University Press.
- Highlands and Islands Enterprise (2009a). Location. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.hie.co.uk/location.html>.
-

- Highlands and Islands Enterprise (2009b). Factsheet No.6: Social Enterprise Models. Saatavissa 3.6.2009: www.hie.co.uk/HIE-CLU-Skills-development/3.6SEModels.pdf.
- Highlands and Islands Enterprise (2009c). Gigha prospers after community takes the lead. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.hie.co.uk/HIE-community-case-studies-2005-06/gigha-cs05.pdf>.
- HM Revenue & Customs (2009a). Applying to HMRC for recognition as a charity for tax purpose. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.hmrc.gov.uk/charities/tax/recognition.htm>.
- HM Revenue & Customs (2009b). Particular bodies: industrial and provident societies: background. Saatavissa 10.7.2009: <http://www.hmrc.gov.uk/charities/tax/recognition.htm>.
- House of Commons. Public Administration Select Committee (2008). Public Services and the Third Sector: Rhetoric and Reality. Eleventh Report of Session 2007–08 Volume I. Published on 9 July 2008 by authority of the House of Commons London: The Stationery Office Limited.
- Immonen, Niina (2006). Yhteisötalous Suomessa. Sisäpiirin slangia vai uutta yhteistyön taloutta. Tampere: Tampereen Seudun Osuustoiminnan Kehittämisyhdistys ry.
- Improvement and Development Agency (2009). What is the voluntary and community sector? Saatavissa 3.6.2009: <http://www.idea.gov.uk/idk/core/page.do?pagelD=1344967>.
- Inclusion Scotland (2009). Lottery money goes on transport for older and disabled people. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.inclusionscotland.org/news/story.asp?id=2120>.
- Ipsos MORI (2009). Ipsos MORI Political Monitor July 2009. Saatavissa 21.7.2009: <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oltemId=2407>.
- Jump, Paul (2008). Third Sector. Four schools fail OSCRC's charity test. By Paul Jump, Third Sector Online, 28 October 2008. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.thirdsector.co.uk/news/Article/857589/four-schools-fail-oscrs-charity-test/>
- Karjalainen, Jari, Atso Andersen, Iikka Kuosa & Pekka Pättiniemi (2006). Sosiaalisten yritysten lain toimivuus ja toimeenpano. Työpoliittinen tutkimus 307: 21. Työministeriö.
- Kean, B. & G. Whittam (2008). The Third Sector and the Regional Development of Social Capital. *Regional Studies*, 42:3, 437–450.
- Kendall, Jeremy & Stephen Almond (1999). United Kingdom. Teoksessa: *Global Civil Society. Dimensions of the Nonprofit Sector*, 180–181. Toim. Lester M. Salamon, Helmut K. Anheier, Regina List, Stefan Toepler, S. Wojciech Sokolowski and Associates. Baltimore, MD: John Hopkins Center for Civil Society Studies.
- Mather, J. (2008). Scottish Parliament Written Answers. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.theyworkforyou.com/spwrrans/?id=2008-12-03.S3W-18034.h>.
- Office of the Scottish Charity Regulator (2008a). OSCRC Rolling Review – phase 1a. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.oscr.org.uk/DocumentViewer.aspx?ID=917637b9-e0b8-4442-8a2d-9aa96a161fa1>.
- Office of the Scottish Charity Regulator (2008b). Scottish Charities 2008. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.oscr.org.uk/DocumentViewer.aspx?id=a5d9afdd-1853-4a03-89df-73f0e30852e2>.
- Office of the Scottish Charity Regulator (2009). OSCRC - Office of the Scottish Charity Regulator. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.oscr.org.uk/>.
- Office of the Third Sector – Cabinet Office (2006). The future role of the third sector in social and economic regeneration. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm71/7189/7189.pdf>.
-

-
- Sand, Olli-Petteri. (2008). Organisaatorakenteen muutos valtionhallinnossa. Julkaisematon pro gradu-tutkielma. Vaasan tiedekirjasto Tritonia.
- Social Investment Scotland (2004). Social Investment Scotland Projects. Saatavissa 3.6.2009: http://www.socialinvestmentscotland.com/project_detail.cfm/case_ID/84/menu_object_ID/2/title=Gigha-Renewable-Energy-Ltd.
- Social Investment Scotland (2009). Social Investment Scotland. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.socialinvestmentscotland.com/>.
- Taylor, Marilyn. (2004). The welfare mix in the United Kingdom. Teoksessa: The Third Sector in Europe, 122–141. Toim. A. Evers & L. Jean-Louis. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- The Financial Services Authority (2009). Industrial & Provident Societies. Saatavissa 3.6.2009: http://www.fsa.gov.uk/pages/doing/small_firms/msr/societies/index.shtml.
- The National Association for Voluntary and Community Action (2009). About NAVCA. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.navca.org.uk/about/>.
- The National Council for Voluntary Organisations (2009a). NCVO - About NCVO - History, vision, mission, annual report. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.ncvo-vol.org.uk/about/>.
- The National Council for Voluntary Organisations (2009b). The UK Civil Society Almanac 2009. Executive summary. Saatavissa 3.6.2009: http://www.ncvo-vol.org.uk/uploadedFiles/NCVO/What_we_do/Research/Almanac/NCVOCivilSocietyAlmanac2009Summary.pdf.
- The Office for National Statistics (2004). Geography - Parishes, Communities. Saatavissa 20.6.2009: <http://www.statistics.gov.uk/geography/parishes.asp>.
- The Official Online Gateway to Scotland (2009a) The Scottish Government. Saatavissa 20.6.2009: <http://www.scotland.org/about/fact-file/government/index.html>.
- The Official Online Gateway to Scotland (2009b) The Scottish Parliament. Saatavissa 20.6.2009: <http://scotland.org/about/fact-file/government/scottish-parliament/>.
- The Official Online Gateway to Scotland (2009c) The Scottish Civil Service. Saatavissa 20.6.2009: <http://scotland.org/about/fact-file/government/scottish-civil-service/>.
- The Official Online Gateway to Scotland (2009d) The Scotland Office. Saatavissa 20.6.2009: <http://scotland.org/about/fact-file/government/scotland-office/>.
- The Regulator of Community Interest Companies (2003). Frequently asked questions. Saatavissa 10.7.2009: <http://www.cicregulator.gov.uk/faq.shtml>.
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2003a). Sustainable Funding of the Voluntary Sector. Saatavissa 11.7.2009: <http://www.scvo.org.uk/scvo/Information/ViewInformation.aspx?al=t&page=&all=False&from=SR&Info=171>.
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2003b). Challenges to the Rural Voluntary Sector. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scvo.org.uk/scvo/Information/ViewInformation.aspx?al=t&page=&all=&from=DSR&Info=176&TCID=34&PageName=>.
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2007). Scottish Voluntary Sector Statistics 2007. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scvo.org/scvocms/images/Statistics%202007%20-%20finished%20pdf.pdf>.
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2009a). SCVO - Information - View Information. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scvo.org.uk/scvo/Information/ViewInformation.aspx?al=t&page=&all=&from=DSR&Info=1623&TCID=27&PageName=Facts>.
-

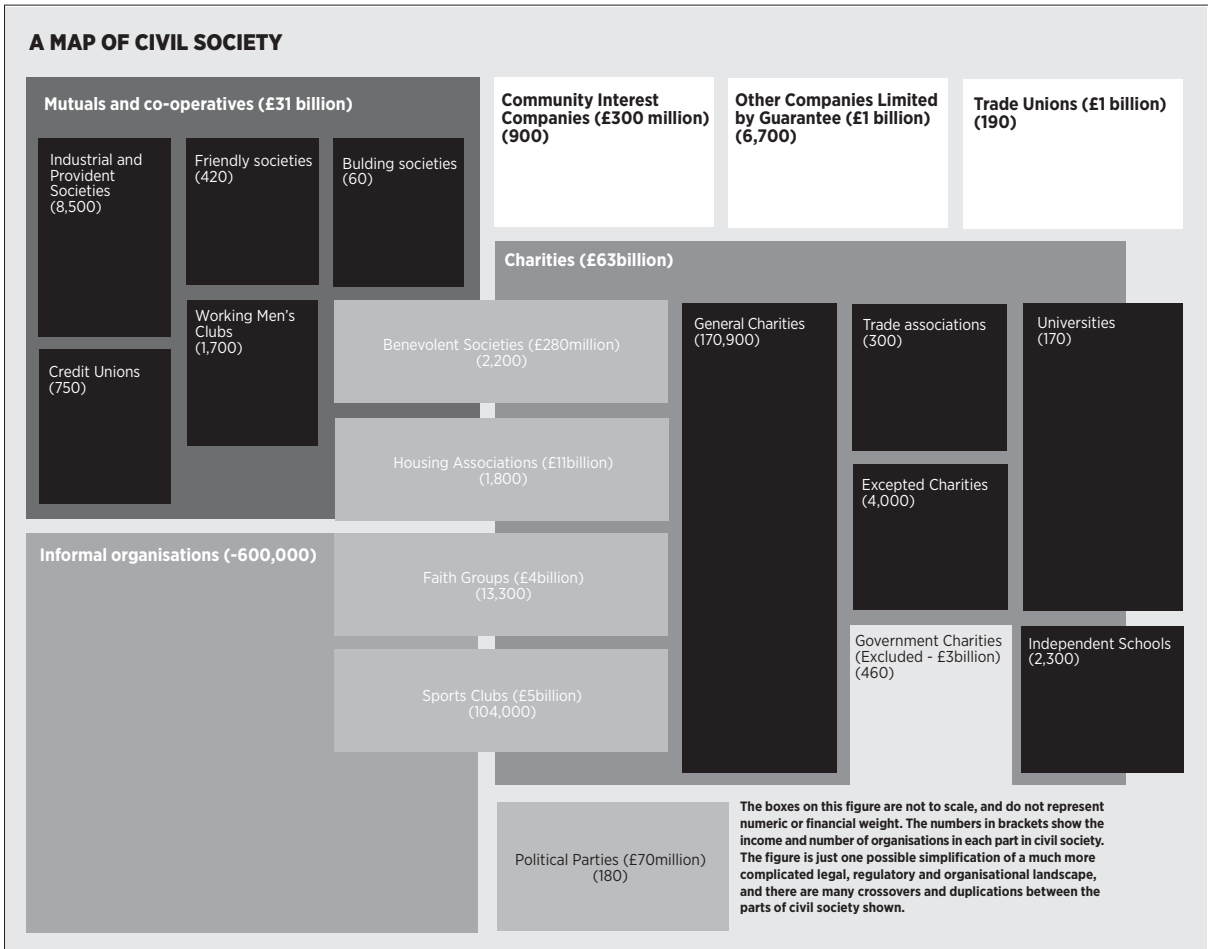
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2009b). SCVO - Information - View Information. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scvo.org.uk/scvo/Information/ViewInformation.aspx?al=t&page=&all=&from=DSR&Info=493&TCID=126&PageName=Charitable%20Status>.
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2009c). SCVO - Information - View Information. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scvo.org.uk/scvo/Information/ViewInformation.aspx?al=t&page=&all=&from=DSR&Info=463&TCID=122&PageName=Choosing%20a%20Legal%20Structure>.
- The Scottish Council for Voluntary Organisations (2009d). Economic Contribution of the Voluntary Sector. Saatavissa 20.6.2009: <http://www.scvo.org.uk/scvo/Information/ViewInformation.aspx?al=t&page=&all=&from=DSR&Info=142&TCID=30&PageName=Impact>.
- The Scottish Government (2006). Futurebuilders Scotland Investing in the Social Economy. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2004/09/19945/42925>.
- The Scottish Government (2007). Rural Policy. Saatavissa 8.3.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Rural/rural-policy/16780/6661>.
- The Scottish Government (2008a). Office of the Scottish Charity Regulator. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/People/15300/charities/oscr>.
- The Scottish Government (2008b). Rural Direct. Saatavissa 8.3.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Rural/rural-policy/16780/RuralDirect>.
- The Scottish Government (2009b). Rural Development Contracts - Rural Priorities. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Rural/SRDP/RuralPriorities>.
- The Scottish Government (2008c). Enterprising Third Sector Action Plan 2008-2011. Edinburgh: The Scottish Government. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/228582/0061861.pdf>.
- The Scottish Government (2006). Rural Community Transport – A Guide To Good Practice. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/159230/0043330.pdf>.
- The Scottish Government (2009a). Third Sector Funding. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/People/15300/funding>.
- The Scottish Social Enterprise Coalition (2009a). A different reason for doing Business. Saatavissa 3.6.2009: http://www.ssec.org.uk/files/SSEC_leaflet.pdf.
- The Scottish Social Enterprise Coalition (2009b). About SSEC. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.ssec.org.uk/about/>.
- The Small Business Service (2005). A Survey of Social Enterprises Across the UK Research Report prepared for The Small Business Service (SBS) by IFF Research Ltd. The Department of Trade and Industry's (DTI) Small Business Service. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.socialeconomynetwork.org/PDFs/Publications/SurveySEAcrossUK.pdf>.
- The Social Enterprise Coalition (2009). About us. Saatavissa 3.6.2009: <http://www.socialenterprise.org.uk/pages/who-we-are.html>.
- UHI Millenium Institute (2009a). Media Centre. Saatavissa: 3.6.2009: <http://www.uhi.ac.uk/home/media>
- UHI Millenium Institute (2009b). Esittelyvideo saatavissa 3.6.2009: <http://www.library.uhi.ac.uk/lc/>
- Valtiovarainministeriö (2003). Poikkialinnollisen koordinoinnin ja ohjelmahallinnon kokemuksia Irlannissa, Isossa-Britanniassa, Alankomaissa, Ruotsissa ja Tanskassa.: 21. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavissa 3.6.2009: http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/04_hallinnon_kehittaminen/36699_fi.pdf.
-

VATES-säätiö (2009). Sosiaalinen yritys. Saatavissa 17.6.2009: <http://www.sosiaalinenyritys.fi/sosiaalinen-yritys>.

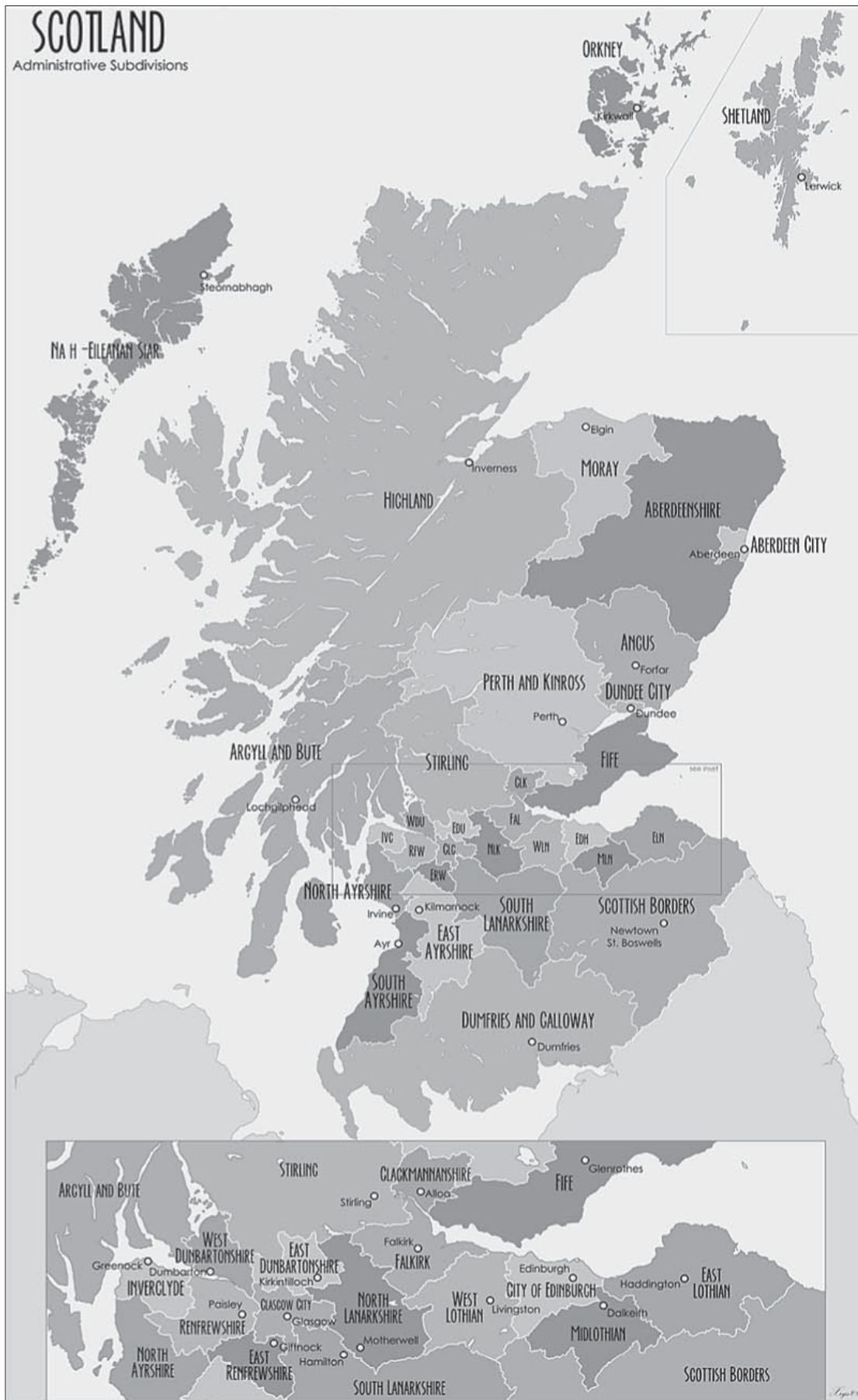
Voluntary Health Scotland (2009). About Us. Saatavissa 3.6.2009: http://www.vhscotland.org.uk/about%20us/about_us.html.

Wikimedia Commons. Wikimedia Commons. File:Scotland Administrative Map 2009.png .Saatavissa 20.6.2009: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Scotland_Administrative_Map_2009.png

Liite 1. Ison-Britannian kansalaisyhteiskunta kaaviona kuvattuna (The National Council for Voluntary Organisations 2009b:7).

Liite 2. Skotlannin kartta (Wikimedia Commons 2009).

Liite 3. Skotlannin sosiaaliset yritykset verrattuna koko Isoon-Britanniaan (The Small Business Service 2005).

SCOTLAND		ALL UK	
<i>Base - Weighted: 1051, unweighted: 126</i>			
Distribution of social enterprises		7%	7%
Deprivation Index	Top 20% Most deprived	23%	29%
	Top 20-40%	24%	22%
	Remainder	53%	49%
Urbanity	Urban	65% ↓	89%
	Rural	35% ↑	11%
Turnover	Under £100,000	16% ↓	23%
	Over £1 million	27%	19%
Average % of income from Grants and Donations		16%	14%
Size Profile	Large	1%	2%
	Micro	45%	49%
Charitable Status	Registered with Charity Commission	65%	64%
	Not registered	35%	36%
Goal	Green Environment Only	6%	5%
	Green Environment and People	29% ↑	18%
	People Only	64% ↓	77%
Who Help	Those with disabilities	24%	18%
	Children/ Young People	10% ↓	16%
	Elderly	14%	14%
Main / Only Trading Activity	Health and Social Work	29%	33%
	Other Community/ Social/ Personal Service	14% ↓	21%
	Real Estate/ Renting/ Business	26%	20%
	Education	16%	15%
	Wholesale/ Retail	5%	3%
	Other	10%	9%
Proportion of employees who are full time		58%	62%
Proportion of employees who are part time		42%	38%
Proportion of Workforce Consisting of Volunteers		47%	40%
Average Number of Volunteer Hours Weekly		114 hrs ↑	74hrs

Note: The arrows represent where there is a statistically significant difference between findings for the subset in question and the overall findings across all social enterprises

Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
ISBN 978-952-10-5424-2 (pdf)
ISSN 1796-0630 (pdf)
www.helsinki.fi/ruralia